ΔΗΜΟΣ **ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ & ΤΟΥ ΑΞΟΝΑ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

Ανοιχτός Αρχιτεκτονικός Διαγωνισμός Προσχεδίων

Πρόλογος Δημάρχου

Όταν προσπαθούμε να φέρουμε στο νου μας μία πόλη, όταν επιχειρούμε να ανακαλέσουμε εικόνες χαρακτηριστικές που αντιστοιχούν σε μία και μοναδική περιοχή του πλανήτη, ανατρέχουμε σε τοπόσημα, μνημεία ή πλατείες. Είναι τέτοια η δύναμη της ταύτισης που πολλές φορές το όνομά τους γίνεται συνώνυμο της πόλης. Συγκεκριμένα οι πλατείες αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο της πόλης.

Κάθε πλατεία, ακολουθώντας την εξελικτική πορεία της πόλης εμπλουτίζεται και αλλάζει στο χρόνο, επηρεάζεται και συμμετέχει σε γεγονότα αποκτώντας ιδιαίτερη σημασία, ταυτότητα και χαρακτήρα. Η σχέση πόλης – πλατείας, αμφίδρομη και διαδραστική, αποτελεί ένα ιδιαίτερο αστικό τοπίο και αναδεικνύεται σε σημαντικό στοιχείο ιδιαίτερα του ευρωπαϊκού αστικού χώρου.

Για τη Θεσσαλονίκη το ρόλο αυτό κατέχει αναμφίβολα η πλατεία και ο άξονας της Αριστοτέλους. Γυρνώντας πίσω στον χρόνο, μετά την πυρκαγιά του 1917, η ανοικοδόμηση της πόλης ανατέθηκε στη «Διεθνή Επιτροπή Νέου Σχεδίου Θεσσαλονίκης», επικεφαλής της οποίας ήταν ο Γάλλος αρχιτέκτονας Ερνέστ Εμπράρ. Το όραμά του για έναν μνημειακό άξονα μέχρι το σημείο που αργότερα βρέθηκε η Ρωμαϊκή Αγορά, υλοποιήθηκε μερικώς, αλλά επηρεάστηκε καθοριστικά από τη δυτική αρχιτεκτονική, τα ευρωπαϊκά, αποικιακά, αραβικά και νεοβυζαντινά πρότυπα, προκειμένου να τονίσει τη σχέση της πόλης με τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία.

Σήμερα, αρκετά χρόνια μετά τις τελευταίες παρεμβάσεις στον άξονα της Αριστοτέλους, ανοίγουμε τη συζήτηση για την αναβάθμισή της. Οφείλουμε να αποτυπώσουμε στο χώρο τις φιλοδοξίες της Θεσσαλονίκης του 21ου αιώνα, σεβόμενοι το παρελθόν της και τα ιδιαίτερα εκείνα χαρακτηριστικά που την κατέστησαν δημιουργικό καμβά πολιτισμών, αρχιτεκτονικών προσεγγίσεων αλλά και ζωντανό κύτταρο της νεοελληνικής ιστορίας.

Επιδιώκουμε μέσα από έναν Διεθνή Αρχιτεκτονικό Διαγωνισμό να κεντρίσουμε το παγκόσμιο ενδιαφέρον για αυτήν την ανάπλαση και με αυτόν τον τρόπο να καταλήξουμε σε ένα σχέδιο για τον άξονα της Αριστοτέλους, που θα ενσωματώνει και θα αποτυπώνει το σύγχρονο πνεύμα της πόλης και τις στοχεύσεις της. Μέσα από αυτό το έργο επιθυμούμε να επανασυστήσουμε τη Θεσσαλονίκη σε όλον τον κόσμο, να την εντάξουμε σε παλιούς και νέους χάρτες – τουριστικούς, επιχειρηματικούς, πολιτιστικούς, ιστορικούς- και παράλληλα να αναβαθμίσουμε σημαντικά τον δημόσιο χώρο.

Το project αυτό εντάσσεται σε μία συνολική προσπάθεια αναμόρφωσης και αναζωογόνησης του αστικού περιβάλλοντος και μαζί με άλλες αναπλάσεις, έργα και υποδομές που προγραμματίζονται ή βρίσκονται σε εξέλιξη, να αποτελέσουν το εισιτήριο εισόδου σε μία νέα εποχή αισιοδοξίας, δυνατοτήτων και προοπτικής για τη Θεσσαλονίκη των 24 αιώνων ακμής και εξέλιξης.

Κωνσταντίνος Ζέρβας
Δήμαρχος Θεσσαλονίκης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ& ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΕΛΕΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

ΔΙΟΡΓΑΝΩΤΗΣ
Δήμος Θεσσαλονίκης

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
Δεκέμβριος 2020

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ
Θεσσαλονίκη, Ελλάδα

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
Διεύθυνση Αστικού Σχεδιασμού και Αρχιτεκτονικών Μελετών

τ: 2313 318470 email: dasam@thessaloniki.gr

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ:
Για λήψη των αρχείων, παρακαλούμε όπως ανατρέξετε στη σελίδα δημοσίευσης του διαγωνισμού

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ.docx

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ.docx

ΠΡΟΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΜΟΙΒΩΝ.docx

ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ.docx

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.dwg

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.pdf

ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ:

ΤΕΥΧΟΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΩΝ ΣΤΕΓΑΣΤΡΩΝ ΣΤΑΣΕΩΝ 2020.pdf

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΑΣΤΙΚΩΝ ΟΔΩΝ ΚΑΙ ΥΠΑΙΘΡΙΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΧΩΡΩΝ.pdf

ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΟΔΗΛΑΤΟΔΡΟΜΩΝ.pdf

Περιεχόμενα

7 **Εισαγωγή**

9 **Competition Brief** (in english)

11 **1. Το αντικείμενο του διαγωνισμού**

1.1 Η θεσσαλονίκη με μια ματιά
1.2 Περιοχή Μελέτης
1.3 Κύριοι Άξονες Σχεδιασμού
1.4 Στόχοι Διαγωνισμού
1.5 Κατευθύνσεις Διαγωνισμού
1.6 #ΆξοναςΑριστοτέλους: Ερωτηματολόγιο
Η ταυτότητα του μνημειακού άξονα της Αριστοτέλους μέσα από την εμπειρία των πολιτών.

45 **2. Ο Άξονας Αριστοτέλους από τη δημιουργία του μέχρι σήμερα**

2.1 Ιστορική Αναδρομή του άξονα Αριστοτέλους μέχρι σήμερα
2.2 Καθεστώς Προστασίας

55 **3. Χάρτες**

3.1 Χάρτης Χρήσεων Γης - υφιστάμενη κατάσταση
3.2 Χάρτης Χρήσεων Γης - πρόταση
3.3 Χάρτης Μνημείων
3.4 Χάρτης Προγραμματισμένων Εμβληματικών Έργων

63 **4. Στοιχεία Διαγωνισμού**

4.1 Χρονοδιάγραμμα Διαγωνισμού
4.2 Απαιτούμενες Εγκρίσεις
4.3 Απαιτούμενες Μελέτες
4.4 Προδιαγραφές Μελετών & Παραδοτέα
4.5 Στάδια Μελέτης και Χρονοδιάγραμμα

67 **Βιβλιογραφία**

69 **Παράρτημα**

Εισαγωγή

Ο άξονας της Αριστοτέλους είναι σήμερα ένα από τα πιο αναγνωρίσιμα μέρη της Θεσσαλονίκης, δημοφιλής προορισμός των κατοίκων και των επισκεπτών της πόλης, σημείο συνάντησης, συγκέντρωσης, δρώμενων, συμβάντων, τόπος συλλογικής μνήμης και προσωπικών αναμνήσεων. Οι κάτοικοι της πόλης έχουν ισχυρούς συναισθηματικούς δεσμούς με αυτό το κομμάτι της πόλης, επιλέγουν την Αριστοτέλους ως σημείο συνάντησης και αναψυχής, ως περιπατητική διαδρομή, αλλά και ως τόπο συλλογικής συμμετοχής σε εκδηλώσεις και συγκεντρώσεις. Κατά γενική ομολογία, η απόλαυση του χώρου δεν απορρέει από την ξεπερασμένη σήμερα αισθητική και λειτουργικότητα του δημόσιου αστικού χώρου, όπως διαμορφώθηκε μετά την πεζοδρόμηση του άξονα, αλλά κυρίως από τη μοναδική εικόνα της αρχιτεκτονικής του άξονα, τη θέση του στην καρδιά της εντός των τειχών πόλης, το κάθετο ανάπτυγμα των χώρων του και την αμφιθεατρική απόληξή του προς τη θάλασσα, που προσφέρουν ανεμπόδιστη οπτική επαφή των επισκεπτών με τη θάλασσα.

Ζητούμενο του Διαγωνισμού είναι η ποιοτική και περιβαλλοντική αναβάθμιση του δημόσιου χώρου του άξονα της Αριστοτέλους, συμπεριλαμβανομένης της ομώνυμης πλατείας, των πεζοδρομημένων τμημάτων της οδού και της ορθογωνικής διαπλάτυνσης του άξονα στη συμβολή με την οδό Εγνατία, η ανάδειξη της ταυτότητας του τόπου, η αναζωογόνηση του δημόσιου χώρου με τις αρχές του σύγχρονου αστικού σχεδιασμού και σεβασμό στην ιστορικότητά του, η άρση της περιθωριοποίησης - όπου διαπιστώνεται -, η ελκυστικότητα του χώρου και η τόνωση της επισκεψιμότητας.

Επιδιώκεται η επιλογή της καλύτερης και πληρέστερης πρότασης από λειτουργική, αισθητική, τεχνική και οικονομική άποψη για την ανάπλαση του άξονα της Αριστοτέλους, με βάση τις απαιτήσεις της τέχνης, της επιστήμης και τις αρχές του βιώσιμου σχεδιασμού, προκειμένου να προκύψει συνολικό αποτέλεσμα υψηλής ποιοτικής στάθμης, με σύγχρονο και πρωτότυπο αρχιτεκτονικό χαρακτήρα.

ΦΑΥΜΠΙΟΝ

Competition brief (in english)

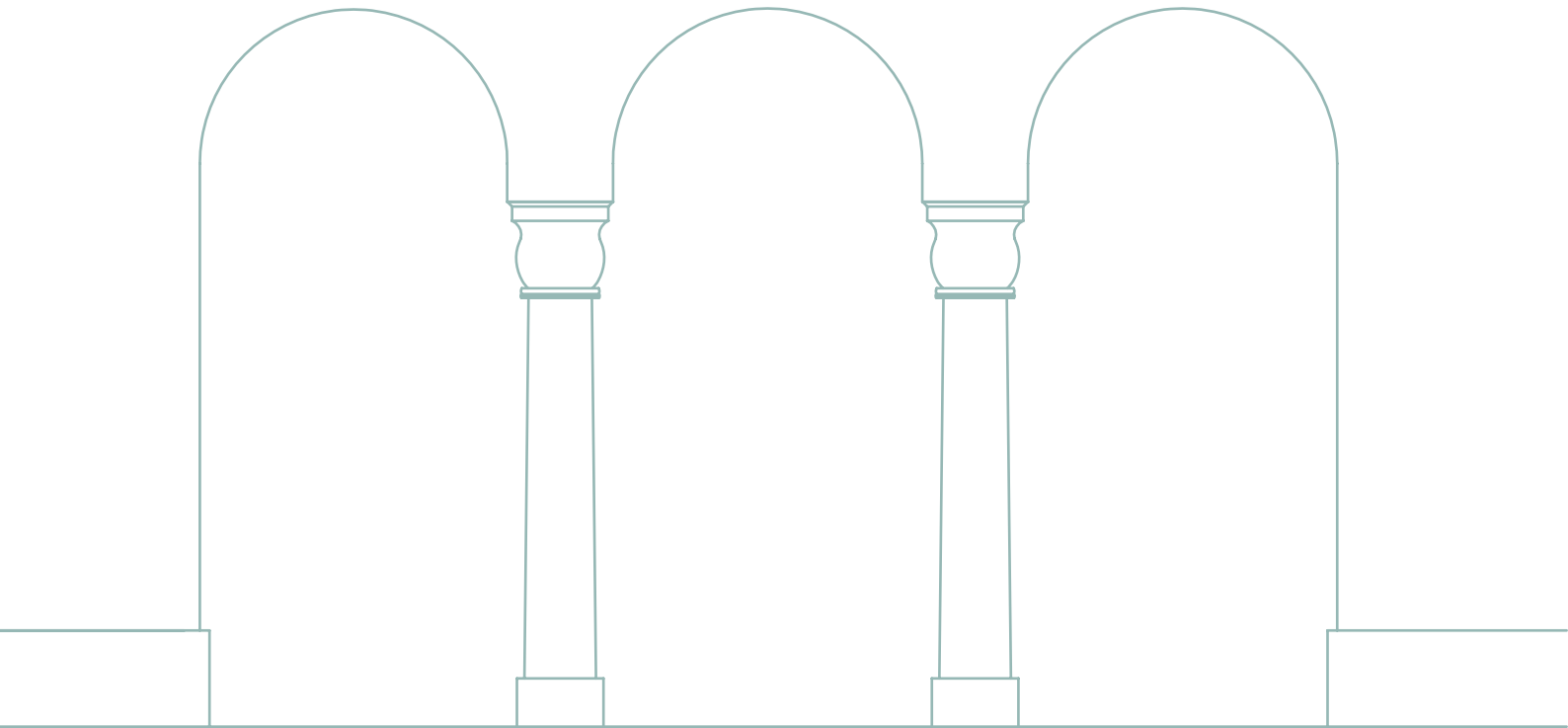
The City of Thessaloniki is inviting multi-disciplinary design teams to re-design the public space along the historic Aristotelous axis. The ambition is to create a world-class and vibrant piece of inclusive public realm, which respects the area's cultural heritage while also responds positively to the citizen's everyday lifestyle and to the city's climate change goals.

Thessaloniki is a dynamic and attractive city with a walkable city centre. The Aristotelous axis is located in the heart of Thessaloniki's urban fabric and is a beloved, year-round city's destination for residents and visitors. The most well-known part of the axis is the rectangular square adjacent to the waterfront as it often hosts the largest outdoor public events of the city. Moreover, the remarkable spatial characteristics of the study area are its iconic architecture with the recognizable arcades as well as the stunning views of Mount Olympus from multiple vantage points along the axis.

Today, although the area is still a popular meeting point for the locals, it serves as a major public transportation commuting hub from east to west and ranks as one of the top city's sightseeing attractions, the overall spatial quality has declined throughout the last decades due to various socio-economic reasons.

Therefore, the City of Thessaloniki is seeking for high-quality design proposals that will re-establish the area's prestige and cultural value as well as re-invent its role in ways that will strengthen Thessaloniki's contemporary identity and reflect the current lifestyle. The proposals are expected to showcase robust designs that are cost effective to build and easy to manage and maintain, flexible to operate and able to adapt to future urban challenges with ease.

The winning project is anticipated to provide a forward-looking design for this area, one that reflects the history of the Aristotelous axis and delivers a wonderful, rebranded public asset for Thessaloniki, open to and used by everyone.

1

Το αντικείμενο του διαγωνισμού

1.1 Η θεσσαλονίκη με μια ματιά
1.2 Περιοχή Μελέτης
1.3 Κύριοι Άξονες Σχεδιασμού
1.4 Στόχοι Διαγωνισμού
1.5 Κατευθύνσεις Διαγωνισμού
1.6 #ΆξοναςΑριστοτέλους:
Η ταυτότητα του μνημειακού άξονα της Αριστοτέλους μέσα από την εμπειρία των πολιτών.

1.1 Η Θεσσαλονίκη με μια ματιά

Πληθυσμός Δήμου : **324.766**

Πληθυσμός Μητροπολιτικής Περιοχής: **1,12 εκ.**

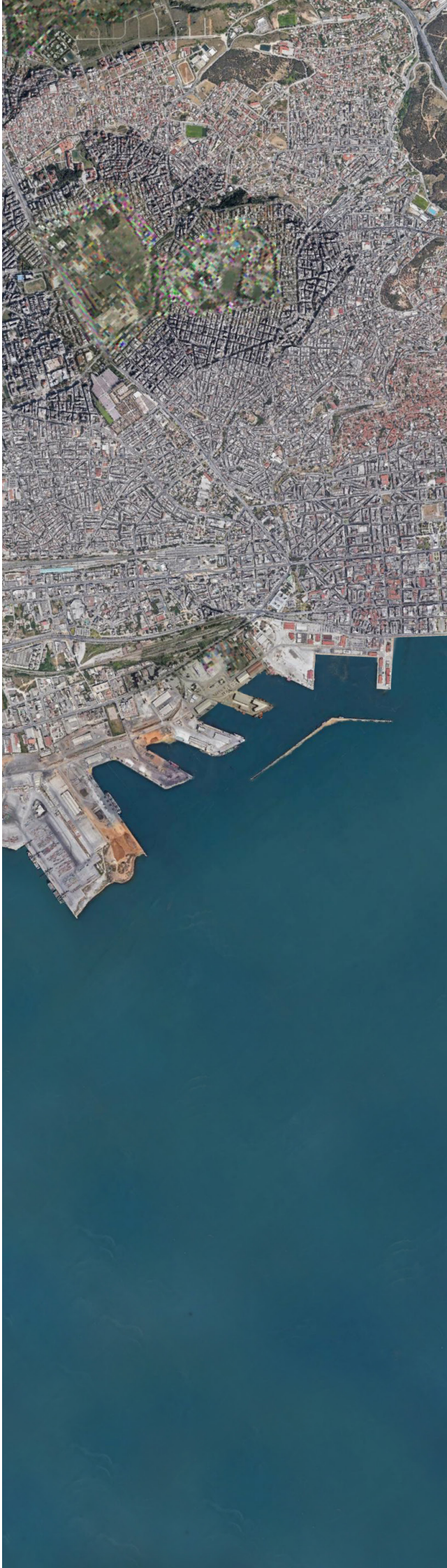
150.000 φοιτητές
κάθε χρόνο

+2εκ επισκέπτες ετησίως

2.300 χρόνια ιστορίας
31 Μουσεία και 15 Μνημεία της UNESCO

50 χλμ
ακτογραμμή Θερμαϊκού Κόλπου

Γνωρίστε την πόλη μέσα απο την ιστοσελίδα του **Δήμου Θεσσαλονίκης.**

πηγή: Στρατηγική Αστικής Ανθεκτικότητας - Θεσσαλονίκη 2030

1.2 Περιοχή Μελέτης

Συνολική έκταση περιοχής μελέτης: ~32,5 στρέμματα

Η περιοχή μελέτης εκτείνεται από το παραλιακό μέτωπο έως την οδό Εγνατία. Πιο συγκεκριμένα, η υπό μελέτη περιοχή εκτείνεται σε μήκος από το κράσπεδο της παλιάς παραλίας, μέχρι το κράσπεδο της οδού Εγνατίας και κατά πλάτος από την εσωτερική παρειά των στοών εκατέρωθεν του άξονα. Αντίστοιχα, στις διασταυρώσεις με τους εγκάρσιους οδικούς άξονες (οδός Μητροπόλεως, οδός Τσιμισκή, οδός Βας. Ηρακλείου, οδός Ερμού) η περιοχή ορίζεται από την επέκταση της γραμμής των εσωτερικών παρειών των στοών.

Στην περιοχή μελέτης συμπεριλαμβάνονται επίσης τα πεζοδρόμια επί της Λεωφόρου Νίκης εκατέρωθεν του άξονα μέχρι τις οδούς Πλουτάρχου και Δημοσθένους αντίστοιχα, καθώς αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της συνολικής εικόνας του άξονα από το μέτωπο της θάλασσας, με τις όψεις των κτιρίων που βρίσκονται στην απόληξη του άξονα προς την παλιά παραλία να ακολουθούν τα μορφολογικά χαρακτηριστικά της ομώνυμης πλατείας και να την ολοκληρώνουν.

Οι επιμέρους δημόσιοι χώροι της οδού Αριστοτέλους αναπτύσσονται γραμμικά σε άξονα κάθετο προς το μέτωπο της παλιάς παραλίας, ακολουθούν την επικλινή τοπογραφία της πόλης και πλαισιώνονται από

κτίρια με χαρακτηριστικές κιονοστήρικτες τοξωτές στοές.

Η περιοχή μελέτης γειτνιάζει με σημαντικά μνημεία πολιτιστικής κληρονομίας διαφορετικών χρονικών περιόδων, με εξέχουσας σημασίας υπαίθριους ανοιχτούς χώρους όπως η πλατεία Αρχαίας Αγοράς καθώς και με διατηρητέα οικιστικά σύνολα όπως η παραδοσιακές αγορές (Βλάλη – Καπάνι, Βατικιώτη –Άθωνος, Μοδιάνο κλπ). Οι περιοχές αυτές, αν και δεν εντάσσονται στην υπό ανάπλαση περιοχή, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη για τη βέλτιστη ένταξη και συνομιλία των προτεινόμενων επεμβάσεων με την ευρύτερη περιοχή.

Περιηγηθείτε σε βασικά σημεία της περιοχής μελέτης μέσα από το Google Earth πατώντας πάνω στο σύμβολο Street View

1.3 Κύριοι άξονες σχεδιασμού

1. Η απόκτηση ενός σύγχρονου αστικού δημόσιου χώρου σύμφωνα με τις αρχές της βιώσιμης κινητικότητας, του βιοκλιματικού σχεδιασμού και της “έξυπνης πόλης (smart city)”.

2. Η αποκατάσταση του χαρακτήρα του άξονα της Αριστοτέλους ως ενιαίου αντιληπτικά συνόλου.

3. Η ανάδειξη της ταυτότητας του άξονα με την απομάκρυνση όλων των ετερόκλητων στοιχείων που σωρεύτηκαν σταδιακά με αποσπασματικές παρεμβάσεις στον δημόσιο χώρο.

4. Η ενσωμάτωση επί του άξονα χώρων στάσης, περιπάτου, αναψυχής και συγκέντρωσης.

5. Η λειτουργική και αισθητική διασύνδεση του δημόσιου χώρου του άξονα με τις ισόγειες στοές των κτιρίων που τον περιβάλλουν.

6. Η βελτίωση της εικόνας της αρχιτεκτονικής της πόλης με τη διατύπωση προτάσεων για τις όψεις/ βιτρίνες των καταστημάτων εντός των ισόγειων στοών.

7. Ο πρότυπος σχεδιασμός αστικού εξοπλισμού υψηλής αισθητικής και λειτουργικότητας.

8. Η χρήση καινοτόμων, ποιοτικών και με χαμηλή απαίτηση συντήρησης δομικών υλικών.

1.4 Στόχοι του διαγωνισμού

Το όραμα του Δήμου Θεσσαλονίκης για τον ανασχεδιασμό του μνημειακού άξονα της οδού Αριστοτέλους αναλύεται στους παρακάτω 7 βασικούς στόχους:

Σχεδιασμός που αναδεικνύει τον χώρο ως ισχυρό τοπόσημο

Η εμβληματική αρχιτεκτονική της οδού Αριστοτέλους αποτελεί στοιχείο διεθνούς αναγνωρισιμότητας της Θεσσαλονίκης. Ταυτόχρονα, το συνολικό ανάπτυγμα του άξονα αναδεικνύει την επικλινή τοπογραφία της πόλης και προσφέρει εξαιρετικές οπτικές φυγές προς τον Όλυμπο χαρίζοντας στον επισκέπτη μία μοναδική εμπειρία του τόπου. Ο νέος σχεδιασμός καλείται να επαναπροσδιορίσει τον ρόλο της περιοχής ως κύριο και κεντρικό δημόσιο χώρο της πόλης, να αναδείξει την ιδιαίτερη ιστορική και λειτουργική ταυτότητά της και να ενισχύσει τον χαρακτήρα της ως ισχυρό τοπόσημο.

Πρωτοποριακός σχεδιασμός

Ο ανασχεδιασμός του άξονα θα πρέπει να αναδεικνύει την ιδιαίτερη ταυτότητα της περιοχής και να αντανακλά το σύγχρονο προφίλ της πόλης, με σεβασμό στην ιστορία της, αξιοποιώντας καινοτόμες πρακτικές, τεχνολογίες και λύσεις «έξυπνων πόλεων» για τη διαμόρφωση των κατάλληλων υποδομών που εξυπηρετούν τις σημερινές ανάγκες των πολιτών και επισκεπτών. Η πολιτιστική, ιστορική και λειτουργική αξία του υπό μελέτη χώρου απαιτεί σχεδιασμό αιχμής που θα ικανοποιεί τις υψηλές προδιαγραφές που συναντώνται σε αντίστοιχους κεντρικούς δημόσιους χώρους μητροπόλεων ανά τον κόσμο. Παράλληλα, ενθαρρύνεται η υποβολή προτάσεων πρότυπου – πρωτοποριακού σχεδιασμού των στοιχείων του αστικού εξοπλισμού.

Η πολυπλοκότητα του ρόλου και της ταυτότητας του υπό μελέτη χώρου απαιτεί μία διεπιστημονική προσέγγιση, ικανή να αναδείξει χωρικές ποιότητες που θα συμβάλουν σε μία ισόρροπη αναζωογόνηση και εκσυγχρονισμό της περιοχής.

Σχεδιασμός εναρμονισμένος με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής

Οι σχεδιαστικές προκλήσεις της περιοχής μελέτης είναι πολλαπλές, καθώς αποτελεί στο σύνολό της ένα μνημείο εξέχουσας σημασίας, ενώ παράλληλα λειτουργεί ως ένας από τους κεντρικότερους και πιο πολυσύχναστους κόμβους της πόλης. Κρίνεται απαραίτητο να εξασφαλιστεί η ομαλή εναρμόνιση με τις γειτονικές περιοχές διαμέσου μιας σχεδιαστικής προσέγγισης που συνομιλεί με τα χωρικά στοιχεία και τις χρήσεις που περιβάλλουν τον υπό μελέτη χώρο αναδεικνύοντας παράλληλα τη μοναδικότητα των μορφολογικών χαρακτηριστικών του άξονα και της συνέχειάς του, όπως για παράδειγμα η ανάκτηση του χώρου των στοών.

Βιώσιμος & Ανθεκτικός σχεδιασμός

Ο άξονας της Αριστοτέλους αναμένεται να αποτελέσει ένα δημόσιο χώρο πρότυπο που θα συμβάλει σημαντικά στην υλοποίηση του οράματος για μία κλιματικά - ουδέτερη Θεσσαλονίκη που μεριμνά για την υγεία και ευημερία των πολιτών της. Αναγνωρίζοντας τις μεγάλες προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι πόλεις σήμερα εξαιτίας τις κλιματικής κρίσης, ο σχεδιασμός απαιτείται να ενσωματώνει καινοτόμες μεθόδους και λύσεις που μειώνουν το ανθρακικό αποτύπωμα, βελτιώνουν την ποιότητα αέρα, αξιοποιούν τα πλεονεκτήματα της κυκλικής οικονομίας και επενδύουν σε βιώσιμες πηγές ενέργειας.

Βασική προτεραιότητα για τον ανασχεδιασμό του άξονα αποτελεί η αναβάθμιση της περιβαλλοντικής ποιότητας του χώρου, παρέχοντας δημόσιο χώρο υψηλών προδιαγραφών για τους πολίτες και επισκέπτες της πόλης. Ο σχεδιασμός του πρασίνου θα εναρμονίζεται με τον αστικό χαρακτήρα ενός από τους βασικότερους άξονες του ιστορικού κέντρου.

Ταυτόχρονα, ο σχεδιασμός θα πρέπει να προσδίδει στις υποδομές την απαραίτητη ευελιξία και προσαρμοστικότητα έτσι ώστε να μπορεί να απαντά άμεσα σε ανάγκες που προκύπτουν από προβλέψιμες ή μη κρίσεις, όπως για παράδειγμα άνεση χώρου για περίπατο, κοινωνικοποίηση και παιχνίδι με ασφάλεια διατηρώντας αποστάσεις σε περίπτωση πανδημίας ή δροσερά σημεία στάσης και αναψυχής σε περίπτωση καύσωνα τους καλοκαιρινούς μήνες.

Ανοιχτός & Προσβάσιμος δημόσιος χώρος από όλους

Πρωταρχικός στόχος του ανασχεδιασμού της υπό μελέτης περιοχής είναι να αποτελεί ένα δημόσιο χώρο ανοιχτό και προσβάσιμο από όλους, παρέχοντας ένα φιλόξενο και ασφαλές περιβάλλον. Ο σχεδιασμός της περιοχής ζητείται να δημιουργήσει ένα δημοκρατικό χώρο που προάγει την ισότητα, προσκαλώντας όλους χωρίς αποκλεισμούς να εκφραστούν, να βιώσουν, να παίξουν και να απολαύσουν ελεύθερα το δημόσιο χώρο και τις λειτουργίες του. Έναν χώρο που εμπνέει και ενδυναμώνει ισάξια τη συμμετοχή των πολιτών (κάθε ηλικίας, ικανότητας, εθνικότητας) αντανακλώντας την ταυτότητά τους.

Πολυ-λειτουργικός δημόσιος χώρος

Ο άξονας της οδού Αριστοτέλους αποτελεί έναν μνημειακό και ταυτόχρονα νευραλγικό δημόσιο χώρο για την πόλη. Αφενός, αποτελεί έναν πολυσύχναστο κόμβο καθημερινής μετακίνησης των πολιτών που φιλοξενεί κατά μήκος του ποικίλες χρήσεις όπως καταστήματα λιανικού εμπορίου, χώρους εστίασης, υπηρεσίες. Αφετέρου είναι ένας δημόσιος χώρος κατ' εξοχήν συνδεδεμένος με τη διεξαγωγή εκδηλώσεων μεγάλης κλίμακας, τη διεθνή διοργάνωση του Φεστιβάλ Κινηματογράφου ενώ παράλληλα αποτελεί και σημαντικό τουριστικό πόλο έλξης. Συνεπώς, στόχος είναι η αρμονική σύνθεση των πολλαπλών χρήσεων και ρόλων που καλείται να υποστηρίξει συνολικά ως ανοιχτός δημόσιος χώρος-πυρήνας της πόλης.

Βασική προϋπόθεση είναι να επιτευχθεί η κατάλληλη ευελιξία του σχεδιασμού των υποδομών και του αστικού εξοπλισμού, έτσι ώστε να μπορούν παράλληλα να εξυπηρετούν τις μόνιμες ή εφήμερες χρήσεις του χώρου.

Ρεαλιστικός και τεχνικά εφικτός σχεδιασμός

Απαραίτητη προϋπόθεση για την προτεινόμενη σχεδιαστική πρόταση αποτελεί ο ρεαλισμός και η εφικτότητα ως προς τα ζητήματα υλοποίησης, κόστους και συντήρησης του έργου.

1.5 Κατευθύνσεις του διαγωνισμού

Η κεντρική θέση στο ιστορικό κέντρο, η ιδιαιτερότητα της αρχιτεκτονικής, η συμβολική αξία, η κοινωνικο-οικονομική διάσταση, και η οπτική και λειτουργική σχέση με τη θάλασσα και την Άνω Πόλη έχουν καθιερώσει τον άξονα της Αριστοτέλους ως ισχυρό τοπόσημο της πόλης, ενισχύοντας την ατμοσφαιρικότητα και ελκυστικότητά της. Στο πλαίσιο αυτό, αντικείμενο του διαγωνισμού προσχεδίων είναι ο εκσυγχρονισμός και η ανάδειξη της ταυτότητας του άξονα, η ποιοτική και περιβαλλοντική αναβάθμιση του δημόσιου χώρου, με σεβασμό στο παρελθόν και με το βλέμμα στο μέλλον.

Σημειώνεται επίσης, ότι ο άξονας της Αριστοτέλους προστατεύεται με τις διατάξεις του αρχαιολογικού νόμου, ως εκ τούτου, για τη μελέτη ανάπλασης είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη όλοι οι όροι και περιορισμοί που τίθενται από τους αρμόδιους φορείς για την προστασία του.

Καταγράφοντας και αξιολογώντας τις σημερινές προκλήσεις και ευκαιρίες της υπό – μελέτης περιοχής ο Δήμος Θεσσαλονίκης προτείνει τις εξής σχεδιαστικές κατευθύνσεις:

Υποδομές

- Σημαντικό ζητούμενο του διαγωνισμού αποτελεί η πρόταση για την ανανέωση του ηλεκτροφωτισμού του άξονα, με στόχους την ανάδειξη των χαρακτηριστικών του, την πρωτοτυπία και τις εναλλαγές, και σαφώς την εξοικονόμηση ενέργειας. Ο φωτισμός του άξονα περιλαμβάνει τόσο το γενικό νυκτερινό φωτισμό, όσο και τους φωτισμούς ανάδειξης των διατηρητέων όψεων και των στοών. Θα ληφθεί μέριμνα για την αποφυγή θάμβωσης των χρηστών του δημόσιου χώρου αλλά και των ανοιγμάτων (παράθυρα, μπαλκονόπορτες) των παρακείμενων κτηρίων λόγω του φωτισμού. Ο ηλεκτροφωτισμός πρέπει να αντιμετωπιστεί όχι μόνο ως ένα στατικό επίπεδο φωτισμού που εξασφαλίζει συνθήκες ασφάλειας και άνεσης κατά τις νυκτερινές ώρες, αλλά ως ένα σύστημα που μεταβάλλεται στο χρόνο και στις εποχές, με αλλαγή έντασης και χρώματος, ενδεχομένως σηματοδοτώντας το πέρασμα του χρόνου ή σημαντικές ημερομηνίες (πχ. επετείους, εορτές). Ο έλεγχος του φωτισμού είναι επιθυμητό να μπορεί να γίνεται απομακρυσμένα.

- Υπενθυμίζεται ότι κατά την φάση της μελέτης (μετά το διαγωνισμό) οι μελετητές θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους την αντικατάσταση των υπαρχόντων δικτύων των Οργανισμών Κοινής Ωφέλειας, εφόσον αυτά ανευρεθούν σε άσχημη κατάσταση κατά την υλοποίηση του έργου, σε συνεννόηση πάντα με τους αντίστοιχους Οργανισμούς. Επισημαίνεται ότι οι δύο υποσταθμοί ρεύματος, κάτω από την οδό Μητροπόλεως (στο παρτέρι προς την πλευρά του Ηλέκτρα Palace) και εντός του παρτεριού από την κάτω πλευρά της Ερμού έχουν ήδη καταργηθεί και πρέπει να μη ληφθούν υπόψη οι υπερκατασκευές τους (εξαερισμοί) ως δεσμεύσεις.

- Η πρόταση θα πρέπει να περιλαμβάνει πρόταση για δημόσιους σύγχρονους και λειτουργικούς χώρους υγιεινής. Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη αυτοί οι χώροι να είναι ασφαλείς για τους χρήστες, με χαμηλές απαιτήσεις συντήρησης και καθαριότητας και κατάλληλο σχεδιασμό που αποτρέπει τυχόν κακή χρήση και βανδαλισμούς.

- Στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής αναβάθμισης του δημόσιου χώρου, είναι επιθυμητή η εφαρμογή συστημάτων "έξυπνης πόλης" για τον ηλεκτροφωτισμό, τη διαχείριση του δικτύου άρδευσης, την αποκομιδή των απορριμμάτων, τον έλεγχο της πρόσβασης οχημάτων, την παροχή ασύρματης επικοινωνίας στο διαδίκτυο (wi-fi), την επαναφόρτιση μικροσυσκευών ή εναλλακτικών μέσων μετακίνησης (πχ. ηλεκτρικό ποδήλατο, πατίνι), με σκοπό την εξοικονόμηση ενέργειας, την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών στους χρήστες του χώρου αλλά ενδεχομένως και την ενημέρωση των κατοίκων και επισκεπτών για τα δρώμενα και τις περιηγητικές δυνατότητες της πόλης.

Κυκλοφοριακά ζητήματα:

- Οι προτάσεις θα πρέπει να μπορούν να υλοποιηθούν και χωρίς ουσιαστική μεταβολή των κυκλοφοριακών δεδομένων της ευρύτερης περιοχής, χωρίς σαφώς να αποκλείεται η υποβολή τεκμηριωμένων εναλλακτικών προτάσεων (ενν. επιπλέον της κύριας πρότασης) για μεταγενέστερες παρεμβάσεις κυκλοφοριακού χαρακτήρα.

  Η αφετηρία των λεωφορείων στη διαπλάτυνση ("πέταλο") στη συμβολή του άξονα με την Εγνατία θα επαναξιολογηθεί μετά τη λειτουργία του Μετρό και τον ανασχεδιασμό των λεωφορειακών γραμμών. Συνεπώς, θα πρέπει στην πρότασή τους οι μελετητές να λάβουν υπόψη τη διαμόρφωση του χώρου για το σενάριο διατήρησης της αφετηρίας των λεωφορείων στη σημερινή θέση αλλά και για το σενάριο μεταφοράς σε άλλη θέση.

- Στη σχεδιαστική προσέγγιση του άξονα θα πρέπει να προβλέπεται ο σχεδιασμός του ποδηλατόδρομου σύμφωνα με τις ισχύουσες προδιαγραφές (βλ. ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ) και με βάση το προτεινόμενο από τον Δήμο Θεσσαλονίκης δίκτυο ποδηλατοδρόμων. (βλ. ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ)

- Η στάση των αστικών λεωφορείων στην οδό Μητροπόλεως, που πρέπει να παραμείνει (σύμφωνα με τη γνωμοδότηση του ΟΣΕΘ), κρίνεται σκόπιμο να μετατοπιστεί ελαφρά εκτός του άξονα συμμετρίας της Αριστοτέλους και στο πλαίσιο αυτό ζητείται από τους μελετητές να προτείνουν την κατάλληλη ή τις κατάλληλες νέες θέσεις, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις προδιαγραφές ασφάλειας και προσβασιμότητας. Επίσης ζητούμενο του διαγωνισμού είναι η υποβολή πρότασης για τη μορφή του συγκεκριμένου στεγάστρου ή των στεγάστρων της συγκεκριμένης στάσης, λόγω της ιδιαίτερης θέσης της στο μνημειακό άξονα. Όσον αφορά τα λειτουργικά χαρακτηριστικά του στεγάστρου, θα πρέπει να εναρμονίζονται με τις τεχνικές προδιαγραφές του Ο.Α.Σ.Α. (απόφαση Δ.Σ.Ο.Α.Σ.Α. 654/1999).

- Οι διαβάσεις του άξονα με τις οδούς που διασταυρώνεται προτείνεται να διαμορφωθούν ως "έξυπνες διαβάσεις" και κατά προτίμηση ως ενιαία διάβαση καθ' όλο το πλάτος του άξονα.

- Οι μελετητές θα πρέπει να μεριμνήσουν για τις στάσεις των ΤΑΧΙ, στη διασταύρωση του άξονα με τις οδούς Μητροπόλεως, Τσιμισκή και Εγνατία. Δύναται να συμπεριληφθούν τεκμηριωμένες προτάσεις για μικρής κλίμακας μετατόπιση της θέσης των στάσεων ταξί.

- Θα πρέπει να προβλεφθεί ευχερής οδική πρόσβαση στο υφιστάμενο ξενοδοχείο με την επωνυμία "Ηλέκτρα Παλλάς" από την οδό Μητροπόλεως.

Ποιοτικά χαρακτηριστικά

- Ο σχεδιασμός θα λαμβάνει υπόψη και θα αναδεικνύει την πολεοδομική σημασία του άξονα της Αριστοτέλους καθώς και την άρρηκτη σχέση του με την περιβάλλουσα περιοχή, ιδιαίτερα με τις παρακείμενες εκατέρωθεν παραδοσιακές αγορές Βλάλη (Καπάνι) και Βατικιώτη (Άθωνος), που έχουν σχεδιαστεί συγχρόνως με τον άξονα της Αριστοτέλους και διαθέτουν παρόμοια μορφολογικά χαρακτηριστικά, αλλά και με κάθε άλλο στοιχείο κατά την κρίση των μελετητών.

- Ο σχεδιασμός θα διασφαλίζει την εναρμονισμένη συνύπαρξη των διαφορετικών επιμέρους χρήσεων κέντρου πόλης (εμπορικές, διοικητικές, αναψυχής κλπ) , τη φιλοξενία ποικίλων υπαίθριων εκδηλώσεων και τη δυνατότητα των κατά παράδοση εποχιακών μεταμορφώσεων του άξονα σε περιόδους εορτών και σημαντικών εκδηλώσεων (πχ φεστιβάλ κινηματογράφου).

- Τόσο η πλατεία όσο και ο άξονας θα πρέπει να μελετηθούν όχι μόνον ως κοινόχρηστοι χώροι κίνησης αλλά και περιπάτου, για τους κατοίκους και τους επισκέπτες της πόλης.

- Τα προτεινόμενα υλικά θα πρέπει να είναι φιλικά προς το περιβάλλον, φυσικά, ψυχρά, αντιολισθηρά, με θερμική συμπεριφορά προσαρμοσμένη στα χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης, ενώ ο σχεδιασμός εν γένει να πρέπει να εξασφαλίζει συνθήκες άνεσης και δροσισμού (κατά τους καλοκαιρινούς μήνες), χωρίς ανεπιθύμητες συνθήκες θάμβωσης από αντανακλάσεις.

- Ο χειρισμός του πρασίνου θα γίνει στο πνεύμα των σύγχρονων προσεγγίσεων αστικών αξόνων με μητροπολιτική σημασία και να ακολουθεί καινοτόμες πρακτικές λύσεων βασισμένες στην φύση (**nature-based solutions**). Οι επιλογές των φυτεύσεων θα είναι συμβατές με το μικροκλίμα της περιοχής και δεν θα πρέπει να παρεμποδίζεται η απρόσκοπτη θέα προς τη θάλασσα και την Άνω Πόλη.

- Στις προτάσεις των μελετητών θα πρέπει να περιλαμβάνονται οι επιλογές για όλα τα σταθερά στοιχεία αστικού εξοπλισμού, τα οποία είναι επιθυμητό να διακρίνονται από πρωτοτυπία και μοναδικότητα, που θα ενισχύει την ταυτότητα του άξονα.

- Επίσης στις προτάσεις των μελετητών θα πρέπει να περιλαμβάνονται προτάσεις για την εν συνεχεία θεσμοθέτηση ενιαίων μορφολογικών κανόνων για τις όψεις των καταστημάτων (εμπορικά, ΚΥΕ, παροχής λοιπών υπηρεσιών) εντός των ισόγειων στοών (τυπολογία ανοιγμάτων, επιλογή δομικών υλικών και χρώματος επιφανειών – τυπολογία επιγραφών, κλιματιστικά κλπ). ώστε οι απαιτήσεις των σύγχρονων χρήσεων να εναρμονίζονται με την αισθητική και ιστορική μνήμη του τόπου.

- Προτείνεται να αποφευχθούν παρεμβάσεις που προϋποθέτουν εκτεταμένες εκσκαφές, προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί η πιθανότητα διατάραξης τυχόν αρχαιολογικών στρωμάτων.

- Με τον προτεινόμενο σχεδιασμό θα πρέπει να εξασφαλίζεται ζώνη ή ζώνες ελεύθερης όδευσης οχημάτων έκτακτης ανάγκης ελάχιστου πλάτους 3,50 μ. σε όλο το μήκος των πεζοδρομημένων τμημάτων του άξονα, έτσι ώστε να εξυπηρετούνται (λόγω πλάτους της οδού) και οι δύο παρειές των παρακείμενων κτιρίων.

- Οι προτάσεις των διαγωνιζομένων είναι επιθυμητό να μην εντάσσουν στον σχεδιασμό τροποποίηση του υφιστάμενου κρηπιδώματος της παλιάς παραλίας (προβολή του άξονα στη θάλασσα ή το αντίστροφο), εν όψει της προτεινόμενης επέκτασης της παλιάς παραλίας με αναστρέψιμη κατασκευή τύπου "ξύλινου καταστρώματος (deck)". Σε περίπτωση που κατά την κρίση των διαγωνιζόμενων διατυπωθούν προτάσεις για το όριο με τη θάλασσα, αυτές δεν θα είναι δεσμευτικές για την υλοποίηση του έργου και θα αξιολογηθούν στο πλαίσιο ανάθεσης της μελέτης και του έργου για την επέκταση της παλιάς παραλίας.

Προσωρινές χρήσεις δημόσιου χώρου

- Ιδιαίτερη μέριμνα θα πρέπει να δοθεί στη διευκόλυνση πραγματοποίησης εκδηλώσεων (εμπορικών, καλλιτεχνικών, αθλητικών κλπ.), τοποθέτησης εορταστικού στολισμού και εποχικών αγορών καθ' όλο το μήκος του άξονα. Η διευκόλυνση συνίσταται στην παροχή συνδέσεων με δίκτυα (ηλεκτρικού ρεύματος, τηλεφώνου, διαδικτύου, νερού, κλπ.) μέσω κιβωτίων (πίλαρ) καλαίσθητων και ανθεκτικών σε βανδαλισμούς αλλά και στον σχεδιασμό του απαραίτητου εξοπλισμού εφόσον κρίνεται απαραίτητο για επαναλαμβανόμενες εκδηλώσεις πχ. εξέδρες, πάγκοι πωλητών, οικίσκων, κλπ.

Αστικός εξοπλισμός

Αναπόσπαστο στοιχείο του διαγωνισμού είναι και η ανανέωση-αναβάθμιση του αστικού εξοπλισμού, ώστε αυτός να είναι πρωτότυπος, λειτουργικός, ανθεκτικός στη χρήση και στον βανδαλισμό, ενώ παράλληλα σύγχρονος και σε αρμονία με τον ιστορικό τόπο. Στον αστικό εξοπλισμό περιλαμβάνονται τα προφανή στοιχεία αστικού εξοπλισμού, δηλαδή καθίσματα (παγκάκια αλλά και μεμονωμένα καθίσματα), κρήνες, καλάθια απορριμμάτων (ενδεχομένως με δυνατότητα διαλογής ανακύκλωσης στην πηγή), εμπόδια στάθμευσης αυτοκινήτων, σταθμοί ποδηλάτων κλπ.

Από τον υπάρχοντα αστικό εξοπλισμό του άξονα θα πρέπει να επαναξιοποιηθούν τα παρακάτω στοιχεία, ενδεχομένως σε νέες θέσεις:

Ρολόι Ανθοκομίας

Το ρολόι της Αριστοτέλους που χρονολογείται από τα μέσα της δεκαετίας του 1970. Ο μηχανισμός του είναι ψηφιακός, ελέγχεται μέσω δορυφόρου και είναι συγχρονισμένος με το αστεροσκοπείο Γκρίνουιτς. Το ρολόι λόγω της υπάρχουσας θέσης του στη διασταύρωση των οδών Τσιμισκή και Αριστοτέλους έχει αποκτήσει ιδιαίτερη σημασία ως σημείο συνάντησης.

Γυάλινο Περίπτερο ΦΚΘ

Το γυάλινο περίπτερο που σήμερα βρίσκεται μπροστά στον Κινηματογράφο Ολύμπιον, αποτελεί την επίσημη αίθουσα του Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης και τοποθετήθηκε στην παρούσα θέση άνευ εγκρίσεων από τις αρμόδιες Υπηρεσίες, ως προσωρινή κατασκευή από τον Οργανισμό του Φεστιβάλ Κινηματογράφου. Στη συνέχεια δωρήθηκε στο Δήμο Θεσσαλονίκης, που τον υπόλοιπο χρόνο (εκτός της διάρκειας του Φεστιβάλ) το χρησιμοποιεί ως σημείο Τουριστικών Πληροφοριών. Πρόθεση του Δήμου είναι η επαναχρησιμοποίησή του αλλά να εξεταστεί η ανεύρεση νέας θέσης που να μην παρεμποδίζει τη θέα προς τη θάλασσα και τον Όλυμπο.

Αστικός εξοπλισμός

Περίπτερα

Οι διαγωνιζόμενοι είναι επιθυμητό να συμπεριλάβουν πρόταση για τη μορφή και τυπολογία ενός ειδικού τύπου κουβουκλίου περιπτέρου καπνοπωλών, που θα εναρμονίζεται με τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της περιοχής και θα μπορεί να αντικαταστήσει περιορισμένο αριθμό εκ των ήδη υφιστάμενων περιπτέρων στον άξονα της Αριστοτέλους, υπό την προϋπόθεση ότι θα εξασφαλιστεί σχετική έγκριση των αρμόδιων φορέων.

Εκδοτήρια Εισιτηρίων

Να επαναξιοποιηθούν τα δύο κιόσκια-εκδοτήρια εισιτηρίων που υπάρχουν σήμερα στον άξονα της οδού στο τμήμα μεταξύ των οδών Βασ. Ηρακλείου και Ερμού.

Γλυπτό

Να αξιολογηθεί η θέση και ο αριθμός των υφιστάμενων γλυπτών – αγαλμάτων επί του άξονα, σε συνδυασμό με τυχόν προτάσεις ανα-χωροθέτησής τους εντός της περιοχής μελέτης ή αλλού.

Διάθεση κοινοχρήστου χώρου για τραπεζοκαθίσματα

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι τόσο επί της πλατείας (σε μεγάλο βαθμό) όσο και επί του άξονα (σε μικρότερο βαθμό) της Αριστοτέλους ήδη υφίσταται σημαντικός αριθμός καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος (ΚΥΕ), στα οποία παραχωρούνται ζώνες κοινόχρηστου χώρου για την ανάπτυξη τραπεζοκαθισμάτων με ειδικές Κανονιστικές Αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου, η πρόταση των μελετητών θα πρέπει υποχρεωτικά να περιλαμβάνει πρόταση για τον καθορισμό των ζωνών του κοινόχρηστου χώρου που θα δύναται να διατεθεί σε επιχειρήσεις υγειονομικού ενδιαφέροντος για την ανάπτυξη τραπεζοκαθισμάτων. Για τη διατύπωση της πρότασης αυτής θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι περιοριστικοί όροι που απορρέουν από τις Υπουργικές Αποφάσεις **4590/4-08-1999** (ΦΕΚ 662Δ/ 13-9-1999) και **6417/13/3-2-2014** (ΦΕΚ 48 ΑΑΠ/ 13-2-2014), με δεδομένο ωστόσο ότι τα τρία κατ' ανώτατο όριο ΚΥΕ που επιτρέπονται ανά οικοδομικό τετράγωνο δεν περιορίζονται μόνο στα ήδη λειτουργούντα αλλά μπορεί να μεταφερθούν – δημιουργηθούν σε οποιαδήποτε θέση του άξονα.

- Ειδικά όσον αφορά την περιοχή της Πλατείας Αριστοτέλους, όπου τα ΚΥΕ αποτελούν την κυρίαρχη χρήση, θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα για την ισόρροπη εξυπηρέτησή τους σε συνδυασμό με τον κοινόχρηστο χαρακτήρα της πλατείας, καθώς και για την αναλογική κατανομή του προς διάθεση χώρου σε σχέση με το μήκος πρόσοψης των καταστημάτων αυτών.

- Δεν είναι επιθυμητή η ανάπτυξη τραπεζοκαθισμάτων εντός των στοών ούτε σε άμεση επαφή με τις κιονοστοιχίες.

- Οι μελετητές θα πρέπει επίσης να προτείνουν προδιαγραφές για τον εξοπλισμό που θα επιτρέπεται να χρησιμοποιείται από τα ΚΥΕ εντός της νόμιμης κατάληψης δημοσίου χώρου, πχ. τραπεζοκαθίσματα (υλικά, είδος κλπ), ομπρέλες σκίασης (χρώμα, μέγεθος, τρόπος στήριξής τους), κατακόρυφα διαχωριστικά, δυνατότητα φωτισμού κάτω από τις ομπρέλες, ενδεχομένως και θέρμανσης για την αποφυγή χρήσης των "μανιταριών" θέρμανσης. Ο παραπάνω εξοπλισμός δύναται να τεθεί ως προδιαγραφή κατά τη φάση διάθεσης των κοινοχρήστων χώρων από το Δήμο στους ιδιώτες, είτε ενδεχομένως να παρέχεται άμεσα από το Δήμο προς τους ενδιαφερόμενους (πλην των συσκευών θέρμανσης) με αντίστοιχο τέλος. Ιδιαίτερα για τις ομπρέλες σκίασης θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα για τη δυνατότητα σταθερής στήριξης στο έδαφος (για αποφυγή κινδύνου πτώσης από ανέμους).

- Η μορφή, ο χρωματισμός, οι διαστάσεις και τα λοιπά χαρακτηριστικά του εξοπλισμού θα πρέπει να εναρμονίζονται στο περιβάλλον των διατηρητέων κτηρίων.

Κατά το σχεδιασμό της πρότασης θα πρέπει να ληφθούν υπόψη όλοι οι ισχύοντες κανονισμοί που αφορούν τους δημόσιους κοινόχρηστους χώρους, οι αρχές του «Σχεδιασμού για Όλους», καθώς και όλοι οι ισχύοντες κανονισμοί και προδιαγραφές εκπόνησης μελετών (πχ. Τεχνικές Προδιαγραφές ΠΔ 696/74, ισχύων Οικοδομικός Κανονισμός - ΝΟΚ, Κτιριοδομικός Κανονισμός κλπ).

Ενδεικτικά αναφέρονται τα εξής:

"Τεχνικές οδηγίες μελετών για τον σχεδιασμό αστικών οδών και υπαίθριων δημοσίων χώρων" που εκδόθηκαν από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. (βλ. ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ)

"Ειδικές ρυθμίσεις για την εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρία σε κοινόχρηστους χώρους των οικισμών που προορίζονται για την κυκλοφορία πεζών", Απόφαση Υπουργού Π.Ε.Κ.Α. 52907/28-12-2009.

"Εγκριση Τεχνικών Οδηγιών για ποδηλατοδρόμους", Απόφαση Υπουργού ΥΠΟ.ΜΕ.ΔΙ. ΔΟΥ/ ΟΙΚ.1920/14-4-2016 (**ΦΕΚ 1053/Β/14-4-2016**).

Άρθρο 20 του **Ν.4067/2012** του Νέου Οικοδομικού Κανονισμού (ΝΟΚ) όπως τροποποιήθηκε και ισχύει σήμερα.

Για τις προτάσεις σχεδιασμού του στεγάστρου / στεγάστρων της στάσης λεωφορείων στην οδό Μητροπόλεως εναρμονισμένο με τις τεχνικές προδιαγραφές του Ο.Α.Σ.Α. (απόφαση Δ.Σ.Ο.Α.Σ.Α. 654/1999) (βλ. ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ)

1.6 #ΆξοναςΑριστοτέλους: Ερωτηματολόγιο
Η ταυτότητα του μνημειακού άξονα της Αριστοτέλους μέσα από την εμπειρία των πολιτών.

Στα πλαίσια σύνταξης του τεύχους του διαγωνισμού, σχεδιάστηκε ένα σύντομο **ερωτηματολόγιο**[1] προς κατοίκους και επισκέπτες της πόλης με στόχο την αναγνώριση της σημερινής ταυτότητας του χώρου μέσα από την ματιά των πολιτών. Σκοπός του ερωτηματολογίου ήταν να αποτυπωθεί ο τρόπος με τον οποίο οι χρήστες του χώρου χρησιμοποιούν, βιώνουν και συνδέονται συναισθηματικά με την περιοχή της Αριστοτέλους, ώστε να εμπλουτιστούν οι προδιαγραφές του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού με την εμπειρία των χρηστών του χώρου.

Το ερωτηματολόγιο δεν αποτελεί μία εμπεριστατωμένη έρευνα, καθώς διαδόθηκε μόνο διαδικτυακά λόγω των προληπτικών μέτρων για τον περιορισμό εξάπλωσης της πανδημίας, ωστόσο παρέχει τους συμμετέχοντες του διαγωνισμού μία πρώτη εικόνα της βιωματικής εμπειρίας του χώρου. Παράλληλα, ενώ είχε προβλεφθεί η προσέγγιση των επιχειρηματιών των ισόγειων καταστημάτων με δια ζώσης ερωτηματολόγιο, η δραστηριότητα δεν ήταν εφικτό να ολοκληρωθεί λόγω της εκτεταμένης περιόδου ισχύος των συγκεκριμένων μέτρων.

Συνοπτική παρουσίαση αποτελεσμάτων

Το ερωτηματολόγιο ήταν ανώνυμο με μέσο χρόνο συμπλήρωσης τα 8’ και διαρθρώθηκε σε 3 ενότητες καλύπτοντας ένα βασικό φάσμα ζητημάτων που κρίθηκε ότι αφορούν το ευρύτερο σύνολο των χρηστών του χώρου.

Ο συνολικός αριθμός των συμμετεχόντων ήταν 2226 με επικρατέστερα εύρη ηλικιών 36-45έτη (26%) και 26-35έτη (25%) και σχεδόν ισοβαρή κατανομή φύλου μεταξύ γυναικών (51%) και ανδρών (48%). Σε σχέση με την απασχόληση, το 68% δήλωσε εργαζόμενος/-η, 16% φοιτητής/-ρια και 6% συνταξιούχος. Η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων δηλώνει μόνιμη κατοικία πολεοδομικό συγκρότημα της Θεσσαλονίκης, με τους δημότες Θεσσαλονίκης να ανέρχονται στο 55% του συνολικού δείγματος.

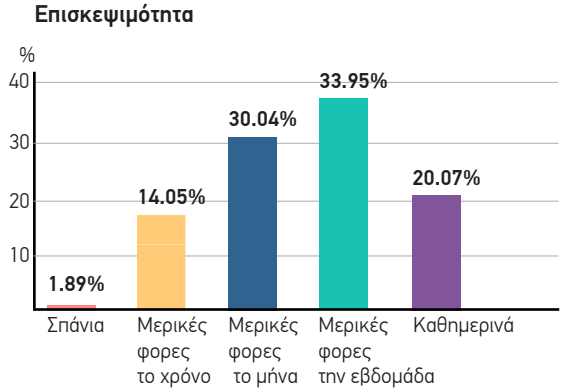
Αναλυτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων συμπεριλαμβάνεται στο παράρτημα του τεύχους

Ενότητα 1: Καθημερινότητα

Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν σε μια σειρά ερωτήσεων για την περιοχή του άξονα Αριστοτέλους σχετικά με την επισκεψιμότητα, το λόγο επίσκεψης, τον τρόπο μετακίνησης, το αίσθημα ασφάλειας και την αισθητική/λειτουργική εξέλιξη του άξονα μέχρι σήμερα.

Πόσο συχνά επισκέπτεστε την περιοχή της Αριστοτέλους;

Η συχνότητα της επισκεψιμότητας των συμμετεχόντων στην περιοχή είναι κατά πλειοψηφία τακτική, καθώς το 34% των συμμετεχόντων δηλώνει ότι επισκέπτεται την περιοχή «μερικές φορές την εβδομάδα», το 30% δηλώνει «μερικές φορές το μήνα», ενώ το 20% επισκέπτεται την περιοχή «καθημερινά».

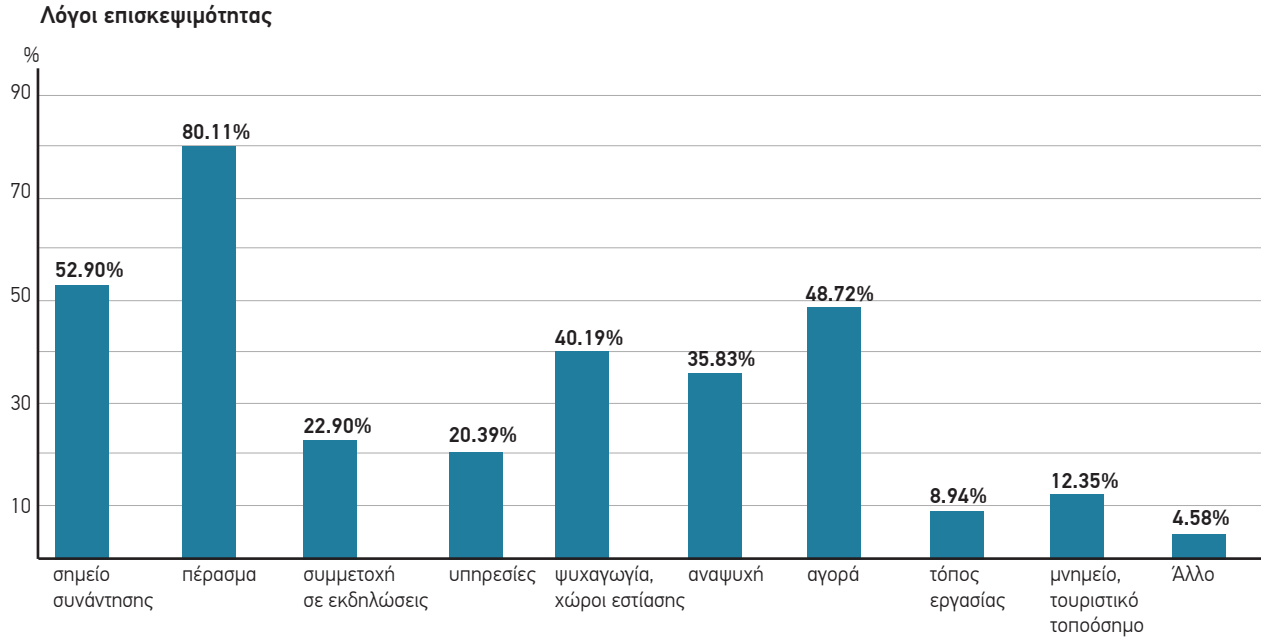
[1] Το ερωτηματολόγιο πραγματοποιήθηκε με τη χρήση του εργαλείου ArcGIS Survey 123 σε συνεργασία με το Τμήμα Γεωχωρικών Πληροφοριών

Για ποιον λόγο επισκέπτεστε συνήθως την περιοχή της Αριστοτέλους;

*Υποσημείωση: Ερώτηση με δυνατότητα επιλογής περισσότερων από μία απαντήσεις για κάθε συμμετέχοντα

Στην πλειοψηφία τους οι συμμετέχοντες επισκέπτονται την περιοχή της Αριστοτέλους ως πέρασμα (80%), ως σημείο συνάντησης (53%) και για την αγορά της περιοχής (49%), ενώ ακολουθούν με αρκετά υψηλό ποσοστό για τους χώρους εστίασης (40%) και για αναψυχή (36%).

Χαμηλότερο ποσοστό σημειώνουν οι συμμετέχοντες που δηλώνουν ότι επισκέπτονται την περιοχή για συμμετοχή σε εκδηλώσεις, υπηρεσίες, επίσκεψη σε μνημείο και ως τόπο εργασίας.

Μέσα από τη βιωματική σας εμπειρία στην πόλη, μέχρι που θεωρείτε ότι εκτείνεται ο μνημειακός Άξονας της Αριστοτέλους;

Μέσα από τη βιωματική τους εμπειρία οι συμμετέχοντες δηλώνουν:
[βλ.το σύνολο των αποτελεσμάτων στο Παράρτημα]

25% ο άξονας εκτείνεται από τη Λεωφόρο Νίκης μέχρι την οδό Αγίου Δημητρίου

24% ο άξονας εκτείνεται από τη Λεωφόρο Νίκης μέχρι την οδό Εγνατίας

16% ο άξονας εκτείνεται από τη Λεωφόρο Νίκης μέχρι την οδό Ολύμπου

13% ο άξονας εκτείνεται από τη Λεωφόρο Νίκης μέχρι την οδό Φιλίππου

8% ο άξονας εκτείνεται από τη Λεωφόρο Νίκης μέχρι την οδό Κασσάνδρου

Συνήθως με ποιο τρόπο μετακινείστε προς την περιοχή της Αριστοτέλους;

*Υποσημείωση: Ερώτηση με δυνατότητα επιλογής περισσότερων από μία απαντήσεις για κάθε συμμετέχοντα

Ως δημοφιλέστερος τρόπος μετακίνησης προς την περιοχή αναδεικνύεται η πεζή μετακίνηση με 80% ακολουθεί η μετακίνηση με αστικό λεωφορείο με ποσοστό 34% και η χρήση ΙΧ με 30%. Αναλυτικά:

80% των συμμετεχόντων επιλέγει την πεζή μετακίνηση

34% των συμμετεχόντων επιλέγει να μετακινηθεί με αστικό λεωφορείο

30% των συμμετεχόντων επιλέγει να μετακινηθεί με ΙΧ

11% των συμμετεχόντων επιλέγει να μετακινηθεί με ποδήλατο

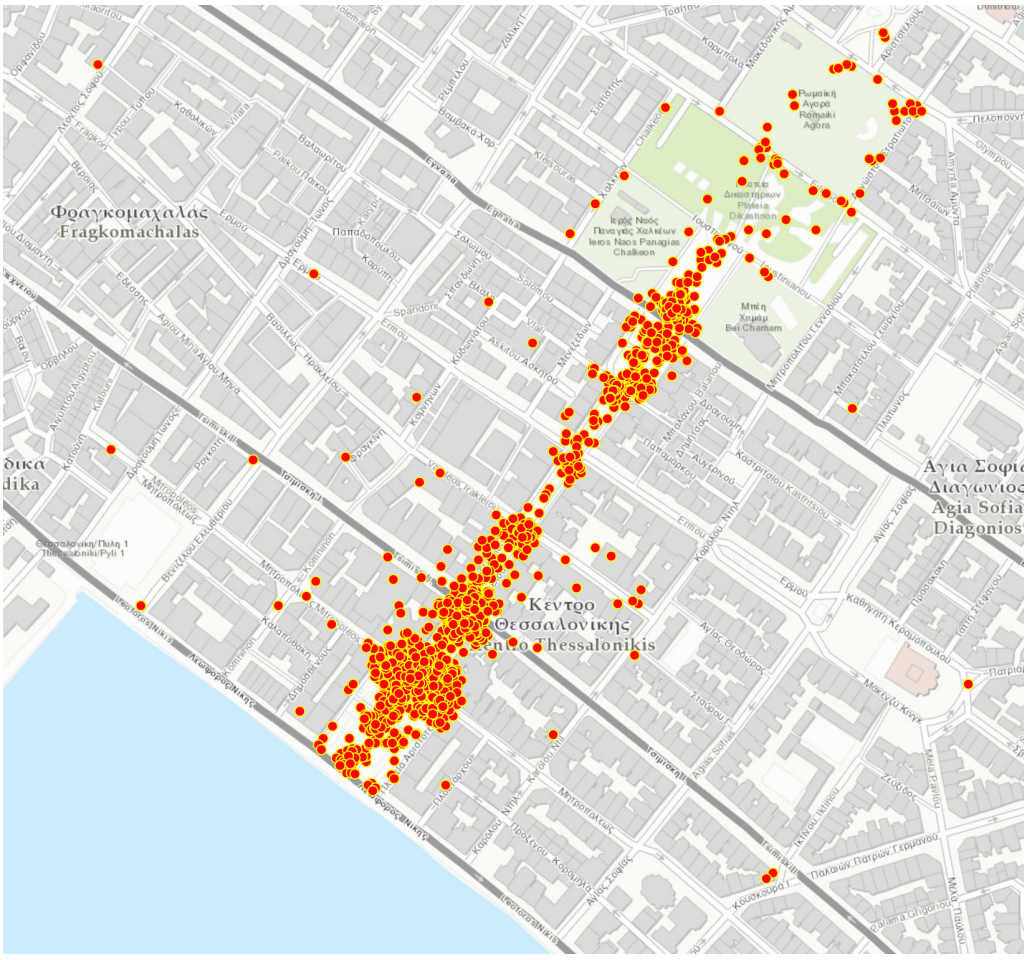
10% των συμμετεχόντων επιλέγει να μετακινηθεί με ταξί

5% των συμμετεχόντων επιλέγει να μετακινηθεί με πατίνι

3% των συμμετεχόντων επιλέγει να μετακινηθεί με μηχανή

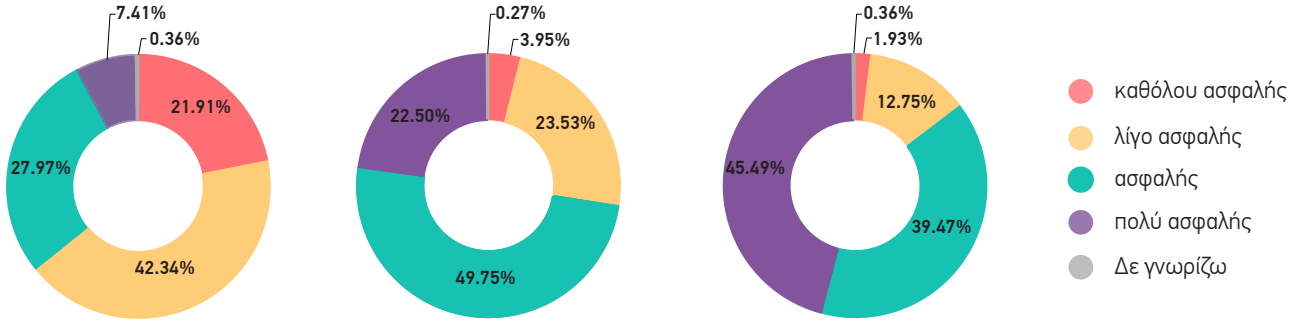
Ποιο σημείο της περιοχής της Αριστοτέλους επιλέγετε συνήθως ως σημείο συνάντησης;

Όπως φαίνεται και στον παρακάτω χάρτη ο άξονας της Αριστοτέλους αποτελεί δημοφιλές σημείο συνάντησης σε όλο το μήκος του, με τον υψηλότερο βαθμό συγκέντρωσης να συναντάται στις διασταυρώσεις του άξονα με τις οδούς Μητροπόλεως και Τσιμισκή.

Σε κλίμακα από το 1-5 βαθμολογείστε παρακάτω το αίσθημα ασφάλειας που νιώθετε σε κάθε μία από τις παρακάτω υποπεριοχές.

Οι συμμετέχοντες ορίζουν ως ασφαλέστερες τις περιοχές μεταξύ των οδών Ερμού μέχρι και Λ. Νίκης. Το αίσθημα της ασφάλειας ενδυναμώνεται όσο περισσότερο κατευθυνόμαστε προς την πλατεία Αριστοτέλους. Η περιοχή που ορίζεται μεταξύ των οδών Εγνατίας -Ερμού θεωρείται από πολλούς ως η λιγότερο ασφαλής.

Υπό-περιοχή 1: Εγνατία - Ερμού

Υπό-περιοχή 2: Ερμού - Τσιμισκή

Υπό-περιοχή 3: Τσιμισκή - Λ. Νίκης

Θεωρείτε ότι με το πέρασμα των χρόνων ο άξονας της Αριστοτέλους έχει αλλάξει;
[βλ.το σύνολο των αποτελεσμάτων στο Παράρτημα]

Σχεδόν 70% των συμμετεχόντων θεωρεί ότι η περιοχή του άξονα έχει υποστεί σημειακή ή συνολική υποβάθμιση με την πάροδο των χρόνων.

18% των συμμετεχόντων θεωρεί ότι η περιοχή του άξονα έχει παραμείνει ίδια

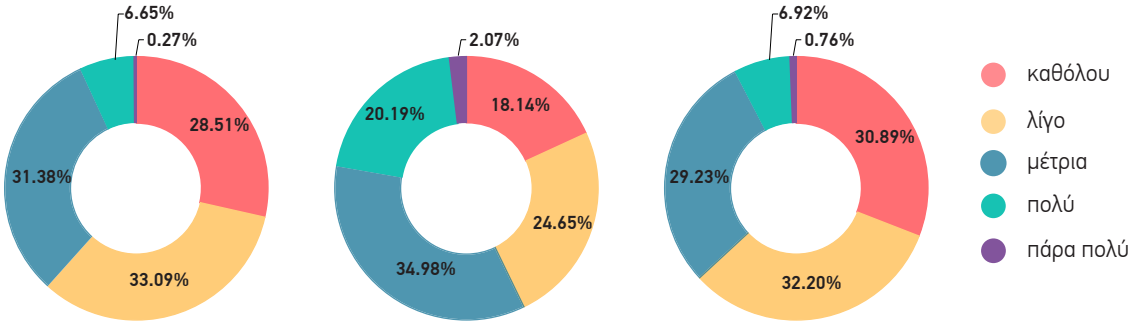
Σχεδόν 11% των συμμετεχόντων παρατηρεί σημειακή αναβάθμιση κατά μήκος του άξονα με πρόσφατες παρεμβάσεις.

Ως κύρια αίτια της υποβάθμισης αναφέρονται τα εξής:

- Φθορές, βανδαλισμοί και έλλειψη συντήρησης του δημόσιου χώρου και των όψεων των κτιρίων.
- Κατάληψη δημόσιου χώρου από τα καταστήματα (εμπορεύματα, τραπεζοκαθίσματα) και στάθμευση οχημάτων κατά μήκος του άξονα.
- Απουσία ομοιογένειας στην αισθητική των ισόγειων καταστημάτων και χώρων εστίασης (πινακίδες, τραπεζοκαθίσματα).
- Έλλειψη καθαριότητας και έντονη ανάγκη για συχνότερη αποκομιδή απορριμμάτων.
- Παράνομες δραστηριότητες που εντοπίζονται κυρίως στην περιοχή μεταξύ των οδών Ερμού και Φιλίππου.

Ενότητα 2: Υποδομές

Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν το βαθμό ικανοποίησης τους αναφορικά με τις υποδομές του άξονα (χώροι στάσης, χώροι κίνησης, φυσικό περιβάλλον).

Χώροι στάσης | Χώροι κίνησης | Φυσικό περιβάλλον

Από το σύνολο των απαντήσεων προκύπτει το συμπέρασμα ότι ο **βαθμός ικανοποίησης των συμμετεχόντων είναι αρκετά χαμηλός σε σχέση με τις υποδομές της περιοχής** και επισημαίνουν τα εξής βασικά προβλήματα αλλά και τις προτάσεις τους ανά κατηγορία:

Πόσο ικανοποιημένοι είστε από τους χώρους στάσης κατά μήκος του άξονα της Αριστοτέλους;

33% των συμμετεχόντων δηλώνουν λίγο ικανοποιημένοι με τους χώρους στάσης

7% των συμμετεχόντων δηλώνουν πολύ ικανοποιημένοι με τους χώρους στάσης

Ως **βασικά προβλήματα** αναφέρθηκαν:

- Έντονη κατάληψη του χώρου από τραπεζοκαθίσματα, εμπορεύματα, σταθμευμένα οχήματα που παρεμποδίζουν την κίνηση και στάση του επισκέπτη, με τον υψηλότερο βαθμό του προβλήματος να εντοπίζεται στην πλατεία Αριστοτέλους.
- Μη επαρκής αριθμός χώρων στάσης. Συγκεκριμένα στο τμήμα μεταξύ Τσιμισκή με Εγνατία, ο αριθμός των καθισμάτων είναι ελάχιστος με αποτέλεσμα να εξυπηρετεί μόνο για πέρασμα και όχι ως σημείο στάσης.
- Σχετικά με τον υφιστάμενο αστικό εξοπλισμό (καθιστικά), δεν είναι κατάλληλα σχεδιασμένος και συντηρημένος με αποτέλεσμα να μην προσκαλεί τον επισκέπτη για στάση στον χώρο. Υπάρχει παντελής έλλειψη σκίασης (τεχνητής η φυσικής) και κρίνεται απαραίτητος εκσυγχρονισμός στο σχεδιασμό του εξοπλισμού (πχ. καθιστικά με πλάτη, σύγχρονα υλικά που παρέχουν άνεση).
- Οι στοές αποτελούν τους μοναδικούς χώρους σκίασης, οι οποίες όμως πολλές φορές είναι κατειλημμένες από εμπορεύματα καταστημάτων.
- Απουσία χώρων στάσης για οικογένειες, κατάλληλοι χώροι για παιδιά.
- Προβληματικός εξοπλισμός στις στάσεις του ΟΑΣΘ επί της οδού Μητροπόλεως και οδού Εγνατίας, καθώς λόγω μεγάλης συγκέντρωσης κόσμου –ειδικά κατά τις ώρες αιχμής- δεν υπάρχει επαρκής χώρος στέγασης και προστασίας των επιβατών από καιρικές συνθήκες.
- Χαμηλό αίσθημα ασφάλειας που απωθεί τον επισκέπτη να παραμείνει στον χώρο, κυρίως στην περιοχή μεταξύ των οδών Βασ. Ηρακλείου και Εγνατίας.

Πόσο ικανοποιημένοι είστε από τους χώρους κίνησης κατά μήκος του άξονα της Αριστοτέλους;

35% των συμμετεχόντων δηλώνουν μέτρια ικανοποιημένοι με τους χώρους κίνησης

21% των συμμετεχόντων δηλώνουν πολύ ικανοποιημένοι με τους χώρους κίνησης

Ως **βασικά προβλήματα** αναφέρθηκαν:

- έντονη καταπάτηση του δημόσιου χώρου είτε από τραπεζοκαθίσματα και παρκαρισμένα οχήματα και μηχανάκια, είτε από εμπορεύματα καταστημάτων που καταλαμβάνουν χώρο μέσα στις στοές.
- κακή σχεδίαση και σήμανση ποδηλατοδρόμου με αποτέλεσμα πολλοί να μην γνωρίζουν την ύπαρξή του κατά μήκος του άξονα.
- αν και το μήκος του πεζόδρομου κατά μήκος του άξονα είναι ικανοποιητικό, παρατηρείται έλλειψη συντήρησης του χώρου και επαρκούς καθαριότητας.
- ανάγκη για ενιαίο σχεδιασμό που θα παρουσιάζει μία συνοχή και θα συνδέει τον άξονα σε όλο το μήκος του, δημιουργώντας σωστές χαράξεις κίνησης τόσο των πεζών όσο και των ποδηλάτων.
- σημαντική έλλειψη φύτευσης και πρασίνου γενικότερα που θα μπορούσε να δημιουργήσει πιο φιλικές διαδρομές προς τους χρήστες και να προσφέρει σκίαση.

Ως **προτάσεις** αναφέρθηκαν:

- να σχεδιαστεί διακριτή κίνηση των πεζών και αντίστοιχα η κίνηση των ποδηλάτων με ξεκάθαρη σήμανση και εναλλαγή υλικών επίστρωσής.
- να προβλεφθούν οδεύσεις για άτομα με ειδικές ανάγκες,
- να χρησιμοποιηθούν υλικά επίστρωσης που θα διευκολύνουν την κίνηση στο χώρο, σε αντίθεση με τα υπάρχοντα, στα οποία παρατηρείται έντονη ολισθηρότητα σε μέρες με έντονη βροχόπτωση και φαινόμενα ανάκλασης φωτός σε μέρες με έντονη ηλιοφάνεια.

Πόσο ικανοποιημένοι είστε από το φυσικό περιβάλλον κατά μήκος του άξονα της Αριστοτέλους;

32% των συμμετεχόντων δηλώνουν καθόλου ικανοποιημένοι με το φυσικό περιβάλλον

7% των συμμετεχόντων δηλώνουν ικανοποιημένοι με το φυσικό περιβάλλον

Ως **βασικά προβλήματα** αναφέρθηκαν:

- Η σημαντική έλλειψη του φυσικού στοιχείου.
- Η γενική εικόνα παραμέλησης που χαρακτηρίζει το όλες τις πράσινες υποδομές κατά μήκος του άξονα.
- Η λογική των περιφραγμένων παρτεριών χαρακτηρίζεται ως αναχρονισμένη, καθώς οι επισκέπτες του χώρου θα πρέπει να μπορούν να απολαύσουν το πράσινο όχι μόνο ως θέαση.
- Η επιλογή των φυτών δεν παρουσιάζει κάποια συνοχή, καθώς δεν είναι προσαρμοσμένη στα κλιματολογικά χαρακτηριστικά της πόλης.
- Παρατηρείται μονοτονία στο σχεδιασμό καθώς υπάρχουν ελάχιστα λουλούδια, απουσία δέντρων και πολύ γκαζόν με εμφανή στοιχεία έλλειψης συντήρησης.
- Η ανάγκη σχεδιασμού του άξονα ως ανοικτός δημόσιος χώρος ακολουθώντας τα πρότυπα των ευρωπαϊκών υποδομών.

Ως **προτάσεις** αναφέρθηκαν:

Σχετικά με το φυσικό περιβάλλον οι προτάσεις και οι σκέψεις των συμμετεχόντων διαμορφώνουν 2 ομάδες ιδεών, αναλογα με τις προτεραιότητες που έχουν ιεραρχήσει στα σχόλιά τους.

1. Πρόταση για έντονη φύτευση με τη χρήση ανθεκτικών δέντρων, που θα προσφέρουν σκιά, διαμορφώνοντας το μικροκλίμα της περιοχής. Προτείνουν, βλάστηση με τοπικά φυτά και χρήση περισσότερων θάμνων που θα κρύβουν τη θέα των παρκαρισμένων οχημάτων. Αντί του γκαζόν, προτείνουν τη χρήση υδατοπερατών επιφανειών και κυβόπλινθων, υλικών που απαιτούν λιγότερη συντήρηση.

2. Πρόταση για χαμηλή και διακριτική φύτευση, με τη χρήση δεντρυλλίων και θάμνων, που να μην εμποδίζουν τη θέαση προς τη θάλασσα. Προτείνουν την ένταξη φυσικών στοιχείων που θα αναδεικνύουν την ιδιαιτερότητα των κτηρίων και την αρχιτεκτονική της περιοχής, προσδίδοντας έναν καθαρά αστικό χαρακτήρα. Συνιστούν τη χρήση καλλωπιστικών λουλουδιών, ενώ παράλληλα προτείνουν την ένταξη υδάτινων στοιχείων στο χώρο.

Ενότητα 3: Η Θεσσαλονίκη μία πολυπολιτισμική σύγχρονη πόλη

Στην ενότητα αυτή οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αναδείξουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του άξονα, καθώς επίσης και να περιγράψουν -με μία λέξη- έννοιες και συναισθήματα που τους έρχονται συνειρμικά στο μυαλό για την περιοχή της Αριστοτέλους.

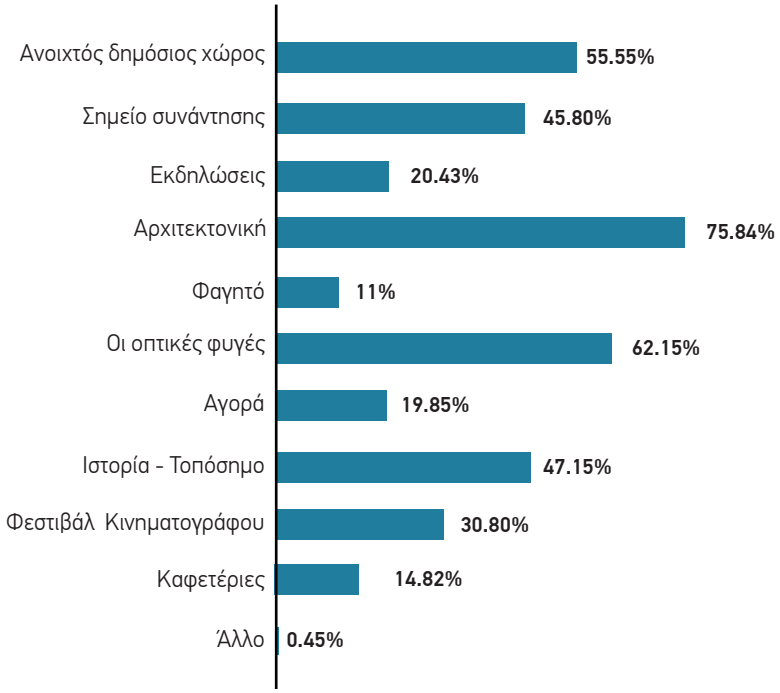
Ποιο θεωρείτε πως είναι το πιο χαρακτηριστικό γνώρισμα του Άξονα της Αριστοτέλους;

*Υποσημείωση: Ερώτηση με δυνατότητα επιλογής περισσότερων από μία απαντήσεις για κάθε συμμετέχοντα

76% των συμμετεχόντων επισημαίνουν την αρχιτεκτονική ως χαρακτηριστικό γνώρισμα

62% των συμμετεχόντων επισημαίνουν τις οπτικές φυγές ως χαρακτηριστικό γνώρισμα

56% των συμμετεχόντων επισημαίνουν τον ανοιχτό δημόσιο χώρο ως χαρακτηριστικό γνώρισμα

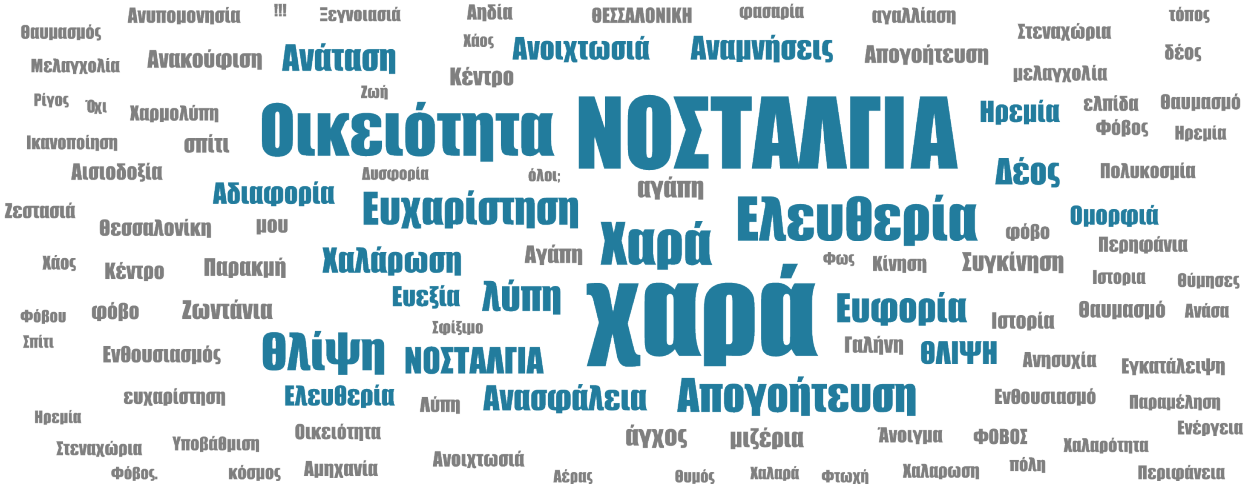
Αναγνωρίζοντας πως τα συναισθήματα και οι αναμνήσεις που προκαλεί ένας δημόσιος χώρος στους χρήστες του διαμορφώνουν σε μεγάλο βαθμό την ταυτότητά του και τον ρόλο του στην καθημερινότητα της πόλης, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να μοιραστούν τις σκέψεις τους και τα συναισθήματά τους για την περιοχή της Αριστοτέλους σήμερα.

Με μία λέξη! Όταν σκέφτεστε τον Άξονα της Αριστοτέλους ποια λέξη σας έρχεται συνειρμικά στο μυαλό σας;

Με μία λέξη! Ποιο συναίσθημα σας προκαλεί η περιοχή της Αριστοτέλους;

Οι λέξεις που συγκεντρώθηκαν αντιπροσωπεύουν μία πολύπλευρη αναγνώριση του χώρου, καθώς αποτυπώνουν αντικρουόμενα συναισθήματα των πολιτών για την περιοχή της Αριστοτέλους σήμερα. Ως πιο συχνά επαναλαμβανόμενες λέξεις στις απαντήσεις των συμμετεχόντων καταγράφηκαν θετικά συναισθήματα όπως από η οικειότητα, χαρά και δέος αλλά και αρνητικά όπως ανασφάλεια, θλίψη και απογοήτευση.

Ολοκληρώνοντας την 3η ενότητα, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να μοιραστούν ένα παράδειγμα ανοιχτού δημόσιου χώρου μιας πόλης του κόσμου που τους έχει ενθουσιάσει και στη συνέχεια να απαριθμήσουν τα χαρακτηριστικά ή τα συναισθήματα εκείνα που τους προκαλεί ο συγκεκριμένος χώρος που επέλεξαν να δηλώσουν.

- **Μοιραστείτε μαζί μας ένα παράδειγμα ανοιχτού δημόσιου χώρου μιας πόλης του κόσμου που σας έχει ενθουσιάσει και θεωρείτε ανταποκρίνεται στο σύγχρονο τρόπο ζωής των πολιτών της.**

- **Με μία λέξη! Ποιο χαρακτηριστικό του παραδείγματος που αναφέρατε στην προηγούμενη ερώτηση, σας ενθουσιάζει ή ποιο συναίσθημα σας προκαλεί;**

Στόχος αυτή της ερώτησης είναι η αποτύπωση των χαρακτηριστικών που ξεχωρίζουν και των συναισθημάτων που αντλούν οι συμμετέχοντες από έναν χώρο που απολαμβάνουν να επισκέπτονται, έτσι ώστε να διερευνηθούν ως χωρικές ή ατμοσφαιρικές ποιότητες για το νέο σχεδιασμό του άξονα της Αριστοτέλους.

Η ερώτηση ήταν προαιρετική, ωστόσο ένα υψηλό ποσοστό των συμμετεχόντων (42%) ανταποκρίθηκε καταγράφοντας περισσότερους από 250 δημόσιους χώρους που βρίσκονται σε 39 διαφορετικές χώρες του κόσμου δικαιολογώντας αντίστοιχα την επιλογή τους. Οι δημοφιλέστερες απαντήσεις παρατίθενται παρακάτω:

Δημοφιλέστεροι δημόσιοι χώροι εκτός Ελλάδας:

- Πλατεία La Rambla, Βαρκελώνη
- Piazza Navona, Ρώμη, Ιταλία
- Grand Place, Βρυξέλλες, Βέλγιο
- Ιστορικό κέντρο Βιέννης, Αυστρία
- Piazza Duomo, Μιλάνο, Ιταλία
- Piazza di Spagna, Ρώμη
- High Line, New York, ΗΠΑ
- Marienplatz, Μόναχο, Γερμανία
- Praça do Comércio, Λισαβόνα
- Champs Elysees, Παρίσι, Γαλλία

Δημοφιλέστεροι δημόσιοι χώροι εντός Ελλάδας:

- Νέα Παραλία, Θεσσαλονίκη
- Πεζόδρομος της Αγίας Σοφίας, Θεσσαλονίκη
- Δίκτυο πεζόδρομων/ποδηλατόδρομος & παραποτάμια βόλτα, Τρίκαλα

Τα χωρικά χαρακτηριστικά και συναισθήματα που αναφέρθηκαν πιο συχνά από τους συμμετέχοντες:

Ανοιχτωσιά / Ευρυχωρία
Πράσινο /Φυσικά στοιχεία
Καθαριότητα/ Καλή συντήρηση
Πολυπολιτισμικότητα
Ανάδειξη αρχιτεκτονικής / Δέος / Θαυμασμός
Οπτικές φυγές
Υπαίθρια τέχνη/ Street artists / Μουσικοί του δρόμου
Πεζή μετακίνηση / Ποδήλατα / Απουσία οχημάτων
Φωτισμός
Ασφάλεια
Ευφορία / Χαρά
Ζωντάνια
Χώρος φιλικός προς τον επισκέπτη
Βόλτες /Περατζάδα
Τοπική κουλτούρα/ Ιστορία
Πολιτισμός /Φεστιβάλ
Φιλόξενα σημεία στάσης
Οικειότητα
Ποικιλομορφία
Χαλάρωση /Ηρεμία
Αισθητική / Αρμονία
Υπαίθριες εκδηλώσεις
Προσβάσιμος χώρος από όλους
Σύγχρονες υποδομές

Συμπεράσματα

Από το σύνολο των απαντήσεων των πολιτών και επισκεπτών της περιοχής που συμμετείχαν στο ερωτηματολόγιο προκύπτουν τα παρακάτω συνοπτικά συμπεράσματα.

- Η περιοχή της Αριστοτέλους αποτελεί βασικό δημόσιο χώρο για την καθημερινότητα της πόλης, όπου μεγάλος αριθμός πολιτών την επισκέπτεται τακτικά ως πέρασμα και σημείο συνάντησης καθώς και ως περιοχή αγοράς και αναψυχής.

- Ως συνολική έκταση του άξονα της Αριστοτέλους, οι περισσότεροι πολίτες, με σχεδόν αντίστοιχο ποσοστό, ορίζουν το μήκος από Λ.Νίκης έως την οδό Αγίου Δημητρίου και από Λ.Νίκης έως την οδό Εγνατίας.

- Ο βασικός τρόπος με τον οποίο οι πολίτες προσεγγίζουν την περιοχή είναι με τα πόδια ή το αστικό λεωφορείο και το ΙΧ.

- Το αίσθημα ασφάλειας αλλάζει κατά μήκος του άξονα, όπου ως ασφαλέστερη περιοχή αναδεικνύεται η υπο-περιοχή μεταξύ των οδών Τσιμισκή – Λ.Νίκης και προχωρώντας προς την οδό Εγνατία σταδιακά αποδυναμώνεται. Η περιοχή μεταξύ των οδών Ερμού – Εγνατίας ορίζεται ως η λιγότερο ασφαλής κυρίως λόγω παραβατικών συμπεριφορών.

- Μεγάλη πλειοψηφία των συμμετεχόντων θεωρούν ότι η περιοχή της Αριστοτέλους έχει σταδιακά υποβαθμιστεί με το πέρασμα των χρόνων.

- Σχετικά με τις υποδομές της περιοχής (χώροι στάσης, χώροι κίνησης, φυσικό περιβάλλον), οι συμμετέχοντες δηλώνουν στην πλειοψηφία τους χαμηλό βαθμό ικανοποίησης και υποδεικνύον ως βασικά προβλήματα την έντονη καταπάτηση του δημόσιου χώρου από τραπεζοκαθίσματα, εμπορεύματα και οχήματα, την απουσία φυσικού περιβάλλοντος και τον ελλιπή σχεδιασμό αναφορικά με τους χώρους κίνησης, στάσης και αστικού εξοπλισμού.

- Ως βασικό γνώρισμα του άξονα της Αριστοτέλους, οι περισσότεροι πολίτες αναδεικνύουν την αρχιτεκτονική, τις οπτικές φυγές , τον ανοιχτό δημόσιο χώρο.

Οι τελευταίες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου εστίασαν περισσότερο στη βιωματική εμπειρία και τους συναισθηματικούς δεσμούς της περιοχής με τους χρήστες. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι απαντήσεις των συμμετεχόντων, καθώς αποτυπώνουν αντικρουόμενα συναισθήματα για την περιοχή ωστόσο με συντριπτική πλειοψηφία οι πολίτες εκφράζουν στα σχόλιά τους την αγάπη τους για την περιοχή και την έντονη επιθυμία για τον ανασχεδιασμό και μετασχηματισμό της σε ένα σύγχρονο δημόσιο χώρο που αντανακλά της ιστορία του, αξιοποιεί την θέση του στην πόλη και παρέχει ένα ανοιχτό και φιλικό περιβάλλον για όλους.

Ο Δήμος Θεσσαλονίκης, ευχαριστεί όλους όσους αφιέρωσαν τον χρόνο να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο και μοιράστηκαν τις σκέψεις και τους προβληματισμούς τους. Σε συνέπεια με τον αρχικό στόχο του ερωτηματολογίου, τα συμπεράσματα έχουν ενταχθεί στην περιγραφή των προδιαγραφών του διαγωνισμού στα υποκεφάλαια 1.3-1.5.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Σχετικά με τα όρια του διαγωνισμού

Ο Δήμος Θεσσαλονίκης, συνεκτιμώντας τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου στην σχετική ερώτηση με το μήκος του άξονα της Αριστοτέλους και λαμβάνοντας υπόψη:

- τη σημαντική έκταση του δημόσιου χώρου του άξονα της Αριστοτέλους στο σύνολό του, σε σχέση με τους χρόνους που απαιτούνται για τη σύνταξη και έγκριση των μελετών, για την εξεύρεση των απαιτούμενων πόρων για την υλοποίηση των αντίστοιχων έργων, αλλά και την προσωρινή όχληση της πόλης κατά τη φάση υλοποίησης των έργων

- τα διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά του άξονα εκατέρωθεν της οδού Εγνατία (κάτω της οδού: ενιαία μορφολογία, πλήρης πεζοδρόμηση, κυριαρχία επαγγελματικών χρήσεων, αυξημένο ποσοστό σκληρών επιφανειών, νεώτερα μνημεία - άνω της οδού: αρχαιολογικός χώρος, μνημεία βυζαντικά – οθωμανικά, χρήσεις επαγγελματικές και κατοικίας, κυκλοφορία οχημάτων σε τμήματα των οδών) και τις διαφορετικές διαδικασίες έγκρισης των αντίστοιχων μελετών (όσον αφορά το είδος των μνημείων που συμπεριλαμβάνονται κάθε φορά, τις τυχόν κυκλοφοριακές προσεγγίσεις κλπ) και

- τις εκκρεμότητες απαλλοτριώσεων σε μικρά τμήματα της απόληξης του άξονα στην οδό Κασσάνδρου (πλατεία μεταξύ Ι.Ν.Αγ.Δημητρίου και οδού Κασσάνδρου) που δεν επιτρέπουν ακόμη την υλοποίηση έργου στο συγκεκριμένο σημείο

επιλέγει τον προγραμματισμό της συνολικής ανάπλασης του άξονα σε δύο διακριτές φάσεις, η πρώτη εκ των οποίων εκκινεί με τον παρόντα αρχιτεκτονικό διαγωνισμό και αφορά το τμήμα του άξονα από το θαλάσσιο μέτωπο έως την οδό Εγνατία, ενώ η δεύτερη, με αντικείμενο την ανάπλαση του άξονα της Αριστοτέλους από την οδό Εγνατία έως την οδό Κασσάνδρου, θα ξεκινήσει μετά την υλοποίηση - ή τουλάχιστον μετά την έναρξη υλοποίησης - της πρώτης φάσης, προκειμένου να διευκολυνθεί ο χρονικός και οικονομικός προγραμματισμός των αντίστοιχων έργων αλλά και η κλιμάκωση της τοπικής όχλησης της λειτουργίας της πόλης κατά την εκτέλεση των έργων.

2

Ο Άξονας Αριστοτέλους από τη δημιουργία του μέχρι σήμερα

2.1Ιστορική αναδρομή του άξονα Αριστοτέλους μέχρι σήμερα
2.2 Καθεστώς Προστασίας

2.1 Ιστορική αναδρομή του άξονα Αριστοτέλους μέχρι σήμερα

Η πληροφορίες για το παρακάτω χρονοδιάγραμμα αντλήθηκαν από το τεύχος του Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού 1997. Ανατρέξετε στο πλήρες κείμενο του τεύχους προκήρυξης του διαγωνισμού **εδώ.**

19ος αι.

Η περιοχή (γύρω από τον σημερινό άξονα της Αριστοτέλους) ήταν κατειλημμένη από περιοχές κατοικίας οργανωμένες σύμφωνα με το μμοντέλο της ανατολικής πόλης: μουσουλμανικές συνοικίες περί τη σημερινή οδό Φιλίππου, εβραϊκές ως τη θάλασσα και χριστιανικές στις περιοχές γύρω από τους ναούς του Αγίου Νικολάου, της Αγίας Θεοδώρας και της μητρόπολης.

Τα υπάρχοντα μνημεία μαζί με τα θρησκευτικά κτίρια που είχαν ανεγερθεί από τις εθνικοθρησκευτικές κοινότητες, λειτουργούν ως κέντρα των ομώνυμων γειτονιών. Ο ναός του **Προφήτη Ηλία**, του **Αγίου Δημητρίου**, της **Παναγίας των Χαλκέων** είχαν μετατραπεί σε τζαμιά (αντιστοίχως με τα ονόματα Εσκί Σεράι, Κασιμιέ, Καζαντζιλάρ). Σε λειτουργία ήταν τα λουτρά Αίγλη Παράδεισος και Λουλουδάδικα (**Γενί Χαμάμ**, **Μπέη Χαμάμ** και **Γιαχουντί Χαμάμ**) όπως και το **Αλατζά Ιμαρέτ**. Στις εβραϊκές συνοικίες υπήρχαν πολυάριθμες συναγωγές, καθώς και το κτίριο της Αρχιραββίνειας. Στη δυτική πλευρά της περιοχής μεταξύ της Εγνατίας και της θάλασσας αναπτυσσόταν η αγορά που εισχωρούσε στην εβραϊκή συνοικία Φιντίκ, κάτω από την Εγνατία (πρόκειται για την Αλευαγορά ή Ουν Καπάν, όπου σήμερα βρίσκεται η αγορά Βλάλη).

Μετά τα μέσα του 19ου αι. η περιοχή αποκτά μερικά σχολικά κτίρια.

Η Οθωμανική Διοίκηση ανεγείρει διοικητικά κτίρια, στο χώρο πάνω από την Εγνατία. Στην νέα ζώνη της παραλίας που δημιουργείται μετά το 1870 νοτιότερα της οδού Προξένου Κορομηλά, με την κατεδάφιση του θαλάσσιου τείχους και την επιχωμάτωση στη θάλασσα, ανεγείρονται κατοικίες υψηλών εισοδηματικών στρωμάτων, ανεξάρτητα πλέον από την εθνικοθρησκευτική τους προέλευση και ανάμεικτα με τους χώρους εργασίας και λειτουργίες αναψυχής.

1917- 1918

Στις 18 Αυγούστου 1917 ξεσπά πυρκαγιά που κατέστρεψε το μεγαλύτερο τμήμα του ιστορικού κέντρου της πόλης.

Ο Μνημειακός άξονας προκύπτει ως μία συνειδητή σχεδιαστική χειρονομία μετά την καταστροφή του ιστορικού κέντρο από την πυρκαγιά.

Σχέδιο Εμπράρ

ΣΧΕΔΙΟ ΕΜΠΡΑΡ

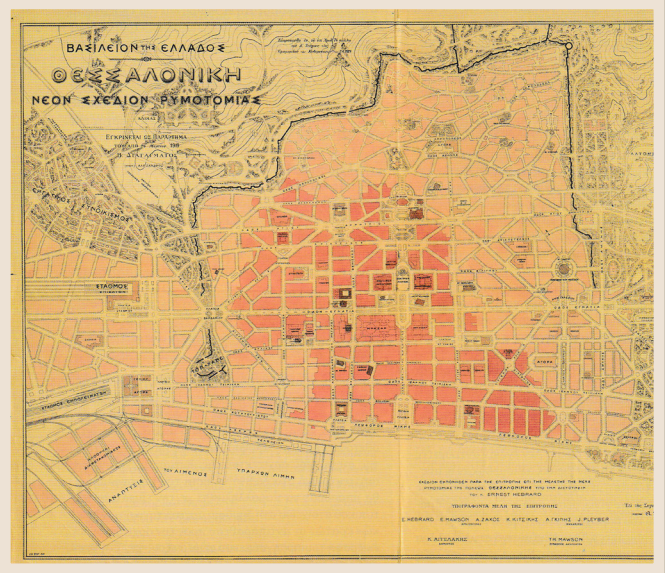
Το νέο σχέδιο της Θεσσαλονίκης εισηγείται τη δημιουργία ενός «πολιτικού κέντρου» που έλειπε από την πόλη. Οι βασικές αρχές που διέπουν το σχεδιασμό του κεντρικού άξονα έχουν καταγραφεί από το Γάλλο ιστορικό της πολεοδομίας Pierre Lavedan που μεταφέρει τις απόψεις του Ερνέστ Εμπράρ. Δημαρχείο, Δικαστικό Μέγαρο και κτίρια για τις δημόσιες υπηρεσίες συγκεντρώνονται γύρω από μία μνημειακή πλατεία την οποία διασχίζει μία μεγάλη κεντρική λεωφόρος. Αυτή η «πολιτική πλατεία» συμπληρώνεται από τη μεριά της θάλασσας με μια δεύτερη πλατεία που λειτουργεί ως κέντρο εμπορικό και αναψυχής.

Οι δύο πλατείες έχουν σχεδιαστεί με ενιαία αρχιτεκτονική μορφή που επιβάλλεται στις όψεις και με διαστάσεις που παίρνουν υπόψη τους την έκθεση από τις ηλιακές ακτίνες κατά τους καλοκαιρινούς μήνες και τον βορειοδυτικό άνεμο που φυσά το χειμώνα. Η πλατεία Αριστοτέλους ανοίγει στη θάλασσα σε πλάτος περίπου 100 μέτρων περίπου και προσφέρει μία από τις ωραιότερες θέες στον κόσμο.

Σ' όλο το μήκος της λεωφόρου, που δεν είναι ακριβώς παράλληλη με τους άλλους δρόμους, ακριβώς εξαιτίας της προοπτικής της στον Όλυμπο, πλαισιώνεται με στοές. Διασχίζει τις περιοχές των αγορών και διασταυρώνεται με την Εγνατία και ανοίγεται σε δύο πλατώματα, όπου διατηρούνται και αναδεικνύονται η βυζαντινή εκκλησία της Παναγίας των Χαλκέων και το Οθωμανικό Λουτρό του Μπέη Χαμάμ. Εδώ χωροθετείται και η «πολιτική πλατεία» με τα δημόσια κτίρια γύρω της και στο κέντρο μία επιβλητική αψίδα. Η χάραξη του άξονα περιλαμβάνει ακόμα την βασιλική του Αγίου Δημητρίου, θρησκευτικό κέντρο των Θεσσαλονικέων. Ψηλότερα στις ανηφοριές της Πάνω Πόλης οργανώνονται κλιμακωτοί κήποι ως το βυζαντινό ναό του Προφήτη Ηλία.

Η διοικητική λειτουργία πλαισιώνεται χωροθετικά με τις υπόλοιπες κεντρικές λειτουργίες της πόλης: εμπόριο πολυτελείας, γραφεία, κατοικία υψηλών εισοδημάτων, αναψυχή και ακριβά ξενοδοχεία, συνδέονται με τις οργανωμένες αγορές. Οι σπουδαιότερες οδικές αρτηρίες - Εγνατία, Τσιμισκή και Νίκης- τέμνουν τον μνημειακό άξονα. Ιδιαίτερα η τελευταία, οργανωμένη σε δύο επίπεδα που δημιουργούν ένα "θαυμάσιον βάθρον της πόλεως", συντελεί στη θεατρικότητα της χάραξης.

πηγή: Β. Κολώνας, "Θεσσαλονίκη 1912 -2012. Η Αρχιτεκτονική μιας εκατονταετίας", Β' Έκδοση, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2016.

ΣΧΕΔΙΟ ΕΜΠΡΑΡ

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η προγραμματισμένη αρχιτεκτονική για το σύνολο της περιμέτρου του άξονα για τα προτεινόμενα δημόσια κτίρια, που επιθυμεί να παραπέμψει στο βυζαντινό παρελθόν της πόλης. Τα κτίσματα ξεκινούν από το έδαφος με μια σειρά τοξοτών στοών οι οποίες καλύπτουν όλο το ύψος του ισογείου και του μεσωρόφου. Πιο πάνω βρίσκονται τρεις κύριοι όροφοι, εκ των οποίων ο πρώτος έχει συνήθως μπαλκόνια. Ένας όροφος σε εσοχή με μια σειρά κιόνων και προεξέχουσα στέγη στρέφει το κτίσμα. Στο ημικύκλιο της πλατείας Αριστοτέλους, πάνω από τους τρεις τυπικούς ορόφους, τα κτίρια καταλήγουν σε μια σειρά από μικρά σχεδόν ανεξάρτητα κτίσματα που μοιάζουν με περίπτερα και είναι διακοσμημένα. Παρόμοια είναι η εικόνα των τεσσάρων δημόσιων κτιρίων στην "μνημειακή πλατεία". Η αρχιτεκτονική που παράγεται μπορεί να εκληφθεί ως αόριστα βυζαντινό-ιταλική ή ως εξευρωπαϊσμένη εκδοχή αποικιακών και ανατολικών προτύπων, που υιοθετούνται ως τοπικά χαρακτηριστικά γιατί εναρμονίζονται με τα στοιχεία της τοπικής παράδοσης και των κλιματικών συνθηκών, επιτρέποντας συγχρόνως την επιβολή του πρωτοεμφανιζόμενου στην πόλη οπλισμένου σκυροδέματος. Η άποψη αυτή ενισχύεται από την ομοιότητα της αρχιτεκτονικής με την αντίστοιχη στις πόλεις του Μαρόκου, την ίδια ακριβώς περίοδο.

Η υλοποίηση του σχεδίου στο τμήμα του άξονα νότια της οδού Εγνατίας ξεκίνησε ομαλά μέσα στο πλαίσιο ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Βορειότερα όμως, εκεί όπου υπήρχαν ή αναμένονταν αξιόλογα ιστορικά μνημεία, συνάντησε ισχυρές, έως ανατρεπτικές αντιστάσεις. Ιστοριοδίφες και αρχαιολόγοι πίστευαν πως κάπου εκεί, σε μια επιμήκη ανηφορική ζώνη με κατεύθυνση προς τη βασιλική του Αγίου Δημητρίου, ήταν θαμμένα τα δημόσια κτίρια της αρχαίας πόλης. Εξάλλου υπήρχαν βάσιμες υποψίες, αλλά και ενδείξεις για την παρουσία ενός επιβλητικού συγκροτήματος στη ζώνη ανάμεσα στις οδούς Εγνατία και Φιλίππου. Με βάση τις Μαγεμένες που υπήρχαν άλλοτε εκεί, ορισμένοι ερευνητές ταύτιζαν το χώρο με τον αρχαίο ιππόδρομο, άλλοι με το στάδιο και οι περισσότεροι με την αρχαία αγορά. Οι απόψεις των ιστορικών αν και ανατράπηκαν στη συνέχεια επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό τον αρχικό σχεδιασμό.

πηγή: Β. Κολώνας, "Θεσσαλονίκη 1912 -2012. Η Αρχιτεκτονική μιας εκατονταετίας", Β' Έκδοση, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2016.

1924

Προκηρύσσεται διεθνής αρχιτεκτονικός διαγωνισμός, ο πρώτος που έγινε ποτέ στην Θεσσαλονίκη, για το κτίριο του Δημαρχείου, ο οποίος όμως έμεινε ανεφάρμοστος.

1939

Συζητήθηκε και πάλι η ανέγερση των κτιρίων του μνημειακού συγκροτήματος, υπό την πίεση των απόψεων που υπογράμμιζαν τις αυξημένες ανάγκες του Δικαστικού μεγάρου έναντι του Δημαρχείου.

έως 1950

Η κήρυξη του πολέμου και η γερμανική κατοχή ανέστειλαν τα σχετικά προγράμματα. Στον ευρύτερο κενό χώρο, κυρίως μεταξύ οδών Φιλίππου και Ολύμπου, δημιουργήθηκαν χαρακώματα και στρατιωτικές εγκαταστάσεις των Γερμανών.

Το τμήμα του άξονα κάτω από την Εγνατία ακολούθησε τις θεσμοθετημένες όψεις του σχεδίου Εμπράρ, ενώ επί της προκυμαίας , όπως και πάνω από την Εγνατία, τα σχετικά διατάγματα δεν εγκρίθηκαν και τα κτίρια ακολούθησαν τις ρυθμίσεις του γενικού οικοδομικού κανονισμού. Η Αψίδα ξεχάστηκε, οι προβλεπόμενοι χώροι των κήπων πάνω από τον ναό του Αγίου Δημητρίου ανοικοδομήθηκαν κι η θέα προς την Πάνω Πόλη και τον ναό του Προφήτη Ηλία έκλεισε με οκταόροφες πολυκατοικίες.

Το αρχικό όραμα για την ολοκλήρωση του άξονα πέραν της οδού Κασσάνδρου χάθηκε οριστικά.

1956

Επανήλθε το ζήτημα της ανέγερσης του Δικαστικού μεγάρου σε θέση βορειότερη από εκείνη που προέβλεπε το σχέδιο Εμπράρ. Το όλο θέμα καθυστερούσε εξαιτίας μιας πάγιας τακτικής που εφαρμόζεται σε όλους τους χώρους που υποκρύπτουν αρχαιότητες. Σύμφωνα με αυτήν, και πριν από κάθε υλοποίηση αρχιτεκτονικής μελέτης, προηγείται ανασκαφική έρευνα.

1962

Αρχίζει η ανασκαφή για την ανέγερση του Δικαστικού Μεγάρου, όπου διαπιστώθηκε η ύπαρξη ενός κτιρίου θεμάτων, το οποίο στη συνέχεια φάνηκε πως ήταν ένα ρωμαϊκό ωδείο προσαρμοσμένο στα ανατολικά μιας διπλής κορινθιακής στοάς με πλούσιο ψηφιδωτό δάπεδο.

Παρά την προφανή σημασία του συγκροτήματος, που άρχισε σιγά σιγά να αποκαλύπτεται, το Υπουργείο Δικαιοσύνης επέμεινε πιεστικά και αναζητούσε συμβατική λύση συνύπαρξης του νέου με το αρχαίο συγκρότημα, το οποίο τελικά αποδείχθηκε πως ήταν η αρχαία αγορά της πόλης, ένα Forum Romanum.

1970

Χτίστηκε το Δικαστικό Μέγαρο στο δυτικό άκρο του ιστορικού κέντρου. Ο χώρος μεταξύ Φιλίππου και Ολύμπου χαρακτηρίστηκε αρχαιολογικός χώρος και η άλλοτε πλατεία Δικαστηρίων μετονομάστηκε σε πλατεία Αρχαίας Αγοράς. Οι προσπάθειες που έγιναν στη συνέχεια για ένα συνολικό σχεδιασμό με την ένταξη του αρχαιολογικού συγκροτήματος στον περιβάλλοντα χώρο υπήρξαν άκαρπες.

Οι αρχαιολογικές έρευνες παρέμεναν ημιτελείς έως το 1989, που τέθηκε σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα ανασκαφών και τοπικών αναστηλώσεων.

1997

Διεθνής αρχιτεκτονικός διαγωνισμός. Ανασχεδιασμός του Μνημειακού Άξονα της Αριστοτέλους / Θεσσαλονίκη.

Πεζοδρόμηση της οδού Αριστοτέλους μεταξύ των οδών Εγνατίας και Μητροπόλεως με την εφαρμογή νέων υλικών.

1999

Καθορίζονται οι ειδικές χρήσεις των διατηρητέων κτιρίων επί της οδού Μητροπόλεως έως και της οδού Εγνατίας, σύμφωνα με το **ΦΕΚ 662Δ'/13-09-1999.**

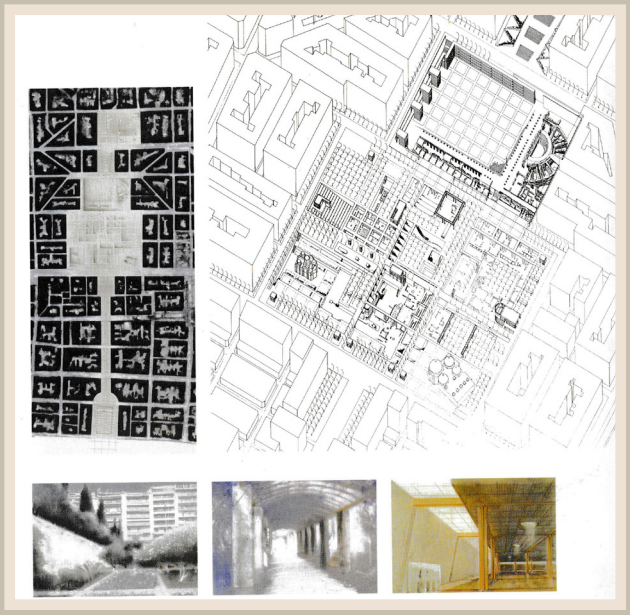
2000

Η πλατεία Αριστοτέλους χαρακτηρίστηκε ως ιστορικός τόπος που χρειάζεται ειδική προστασία.

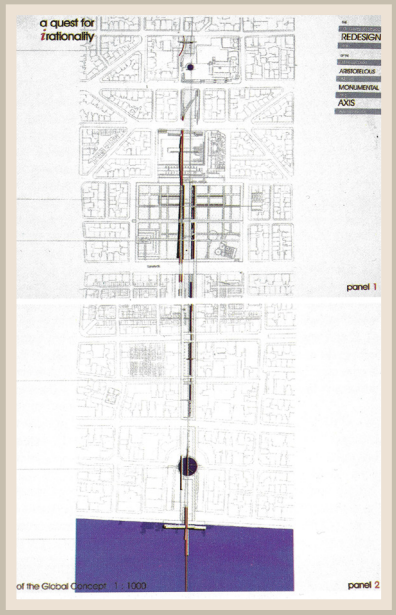
Τα μέτωπα του δρόμου χαρακτηρίζονται ως "έργα τέχνης" στα τμήματα του άξονα της οδού Αριστοτέλους από τη θάλασσα μέχρι και την οδό Τσιμισκή, σύμφωνα με το **ΦΕΚ 1371Β'/9-11-2000.**

Αρχιτεκτονικός Διαγωνισμός:
Αριστοτέλους: Ανασχεδιασμός του μνημειακού άξονα της Θεσσαλονίκης (1997)

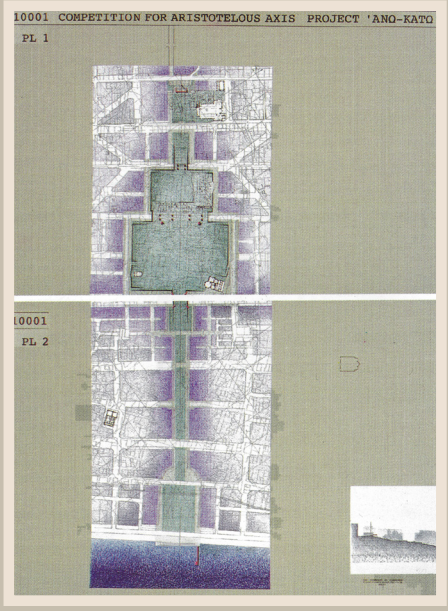
(Ανατρέξετε στο πλήρες κείμενο του τεύχους των βραβείων του Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού **εδώ**)

1ο Βραβείο
À la recherche du temps perdu
Πρ. Νικηφορίδης, Β. Cuomo, Β.Ταράνη

2ο Βραβείο
A quest for irrationality
Z. Petcovic, K. Damjanovic, M. Maksimovic

3ο Βραβείο
Σχέδιο Άνω-κάτω
A. Tzanou Baud-Bovy, M. Baud-Bovy C. Maurice, F. Maurice

πηγή: "Μετασχηματίζοντας την Πόλη", Οργανισμός Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, Θεσσαλονίκη 1997.

2.2 Καθεστώς προστασίας

Η περιοχή μελέτης του διαγωνισμού υπάγεται σε θεσμικό πλαίσιο προστασίας, όπως διαμορφώθηκε με τις παρακάτω αποφάσεις, το οποίο θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τη σύνταξη της πρότασης:

Ο άξονας της Αριστοτέλους εμπίπτει στο ιστορικό κέντρο της Θεσσαλονίκης το οποίο έχει χαρακτηριστεί ως "ιστορικός τόπος".

Απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού: αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/3046/51009/14-10-1994 (**ΦΕΚ 384Β'/24-5-1994** και αναδημοσίευση **ΦΕΚ 833Β'/9-11-1994**)

Τα κτήρια του άξονα της Αριστοτέλους χαρακτηρίστηκαν ως διατηρητέα ήδη από τη δεκαετία του '80. Ειδικότερα η όψη του κτηρίου επί της οδού Αριστοτέλους 9, ιδιοκτησίας Μονής Σίμωνος Πέτρας, που σήμερα στεγάζει το ξενοδοχείο "Ηλέκτρα Palace", χαρακτηρίστηκε ως έργο τέχνης που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία.

Απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού: αριθ. Γ/608/22114/15-3-1983 (**ΦΕΚ 258Β'/17-5-1983)**

Όλα τα κτήρια του άξονα της Αριστοτέλους (εκτός από πλατεία Αριστοτέλους 6 και οδό Αριστοτέλους 21), χαρακτηρίστηκαν ως διατηρητέα ως προς την αρχική τους μορφή, μαζί με τις τυχόν μεταγενέστερες προσθήκες που ήταν εναρμονισμένες με την αρχική μορφή των κτηρίων.

Προεδρικό Διάταγμα: 2-11-1983 (**ΦΕΚ 734Δ/28-11-1983**)

Το έτος 2000 η πλατεία Αριστοτέλους χαρακτηρίστηκε ως ιστορικός τόπος που χρειάζεται ειδική προστασία, διότι πρόκειται για ιδιαίτερα αξιόλογο κτιριακό συγκρότημα εκλεκτικιστικού ρυθμού με στοιχεία "βυζαντινίζουσας" μορφολογίας, που ταυτίζεται με τη μνήμη της πόλης. Με την ίδια Απόφαση, χαρακτηρίστηκαν ως έργα τέχνης τα μέτωπα (όψεις) των δώδεκα κτηρίων της πλατείας Αριστοτέλους, στο τμήμα του άξονα της οδού από τη θάλασσα έως την οδό Τσιμισκή.

Απόφαση Υπουργού Πολιτισμού: αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/529/53554/20-10-2000 **(ΦΕΚ 1371Β'/9-11-2000).**

Οι αγορές πλατείας Άθωνος (Βατικιώτη), Βλάλη και Μπεζεστένι χαρακτηρίστηκαν ως ιστορικοί τόποι γιατί αποτελούν σημαντικότατα και μοναδικά σημεία αναφοράς της εμπορικής ζώνης της Θεσσαλονίκης.

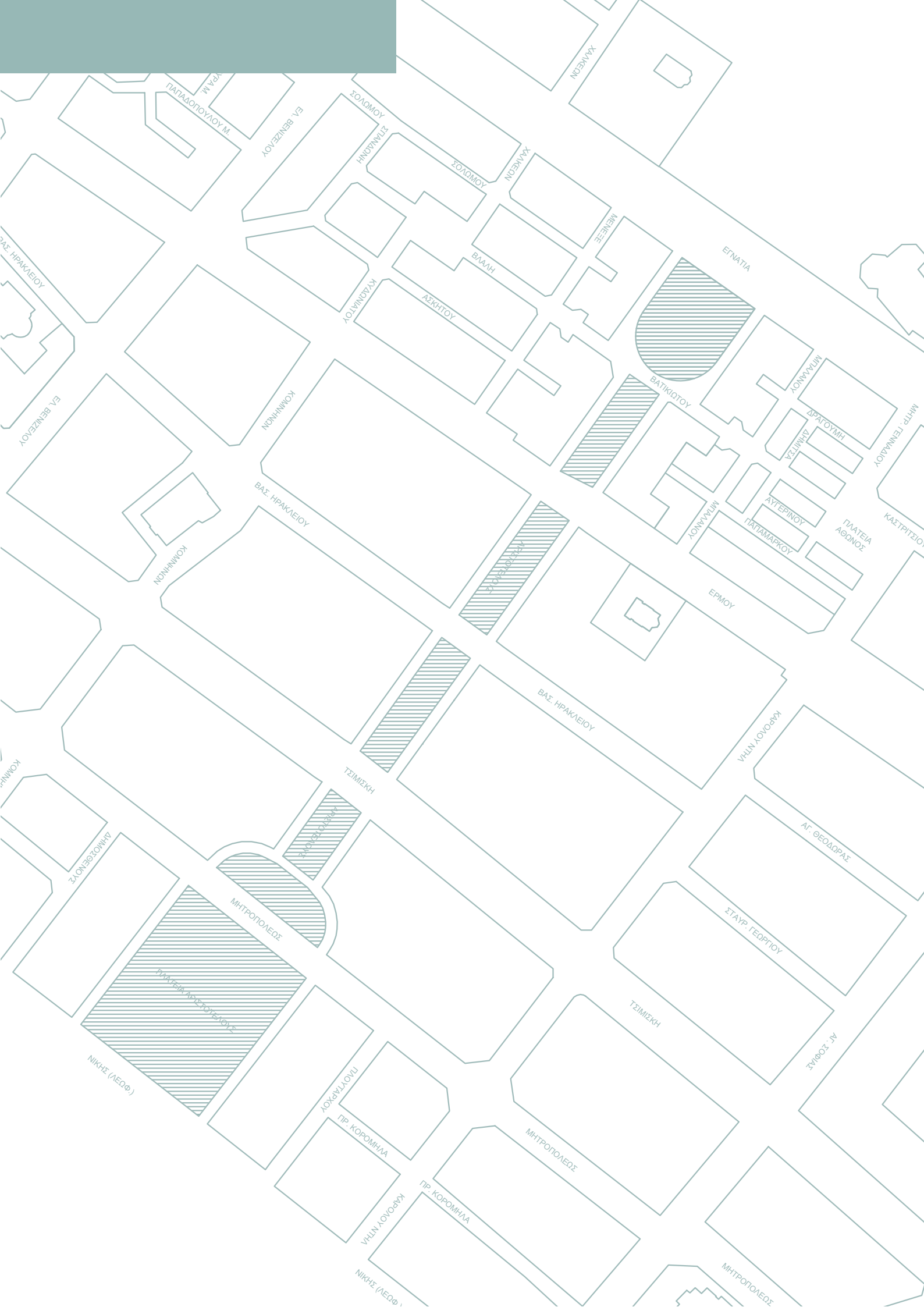
Υπουργική Απόφαση: αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/3200/51805/23-2-1987 (**ΦΕΚ 154Β/31-3-1987**)

Καθορίστηκαν ειδικές χρήσεις των διατηρητέων κτηρίων του άξονα από το ύψος της οδού Μητροπόλεως έως την Εγνατία και εγκρίθηκε Κανονισμός Χρήσεων και Λειτουργίας των κτηρίων και των πεζοδρομίων του ίδιου τμήματος του άξονα της Αριστοτέλους.

Αποφάσεις Υπουργού Μακεδονίας-Θράκης: αριθ. 4590/4-8-1999 (**ΦΕΚ 662Δ'/13-9-1999**), αριθ. 6417/13/3-2-2014 (**ΦΕΚ 48 ΑΑΠ/ 13-2-2014**)

Άποψη του Μνημειακού Άξονα από την Εγνατία οδό με κατεύθυνση προς τη θάλασσα

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Μ.
ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ
ΣΟΛΩΜΟΥ
ΣΤΑΜΑΤΙΝΗ
ΣΟΛΩΜΟΥ
ΧΑΛΚΕΩΝ
ΜΕΝΕΞΕ
ΒΛΑΛΗ
ΚΥΔΩΝΙΑΤΟΥ
ΑΣΚΗΤΟΥ
ΕΓΝΑΤΙΑ
ΒΑΤΙΚΙΩΤΟΥ
ΜΠΑΛΑΝΟΥ
ΔΡΑΓΟΥΜΗ
ΔΗΜΗΤΣΑ
ΜΗΤΡ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ
ΚΟΜΝΗΝΩΝ
ΒΑΣ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
ΑΥΓΕΡΙΝΟΥ
ΠΑΠΑΜΑΡΚΟΥ
ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΘΩΝΟΣ
ΚΑΣΤΡΙΤΣΙΟΥ
ΕΡΜΟΥ
ΤΣΙΜΙΣΚΗ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΝΙΚΗΣ (ΛΕΩΦ.)
ΠΑΝΤΑΡΧΟΥ
ΠΡ. ΚΟΡΟΜΗΛΑ
ΚΑΡΟΛΟΥ ΝΤΗΛ
ΑΓ. ΘΕΟΔΩΡΑΣ
ΣΤΑΥΡ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΑΓ. ΣΟΦΙΑΣ

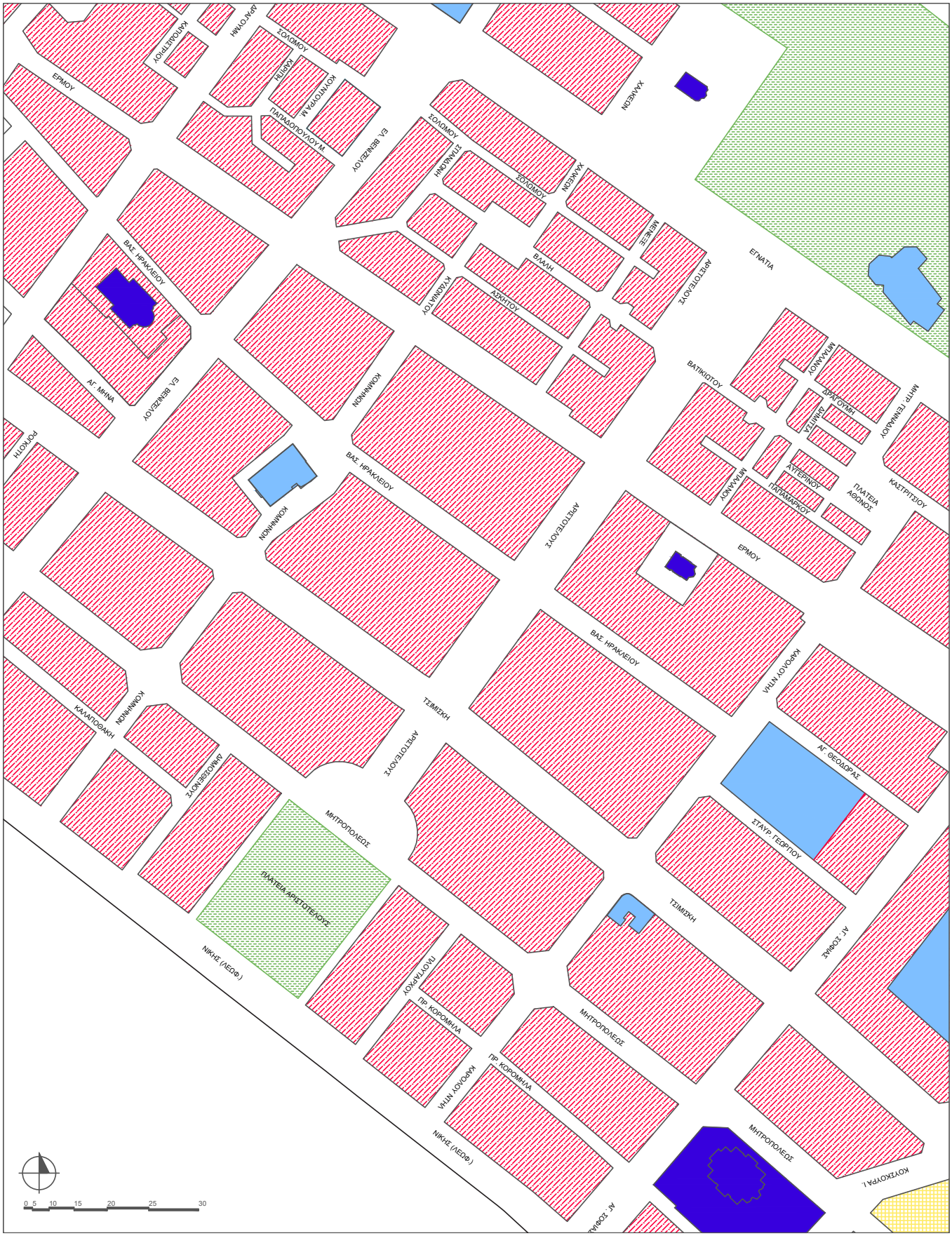
3

Χάρτες

3.1 Χάρτης Χρήσεων Γης - υφιστάμενη κατάσταση
3.2 Χάρτης Χρήσεων Γης - πρόταση
3.3 Χάρτης Μνημείων
3.4 Χάρτης Προγραμματισμένων Εμβληματικών Έργων

3.1 Χάρτης Χρήσεων Γης

Υφιστάμενη Κατάσταση σύμφωνα με το **ΦΕΚ 420 Δ/93**

Κεντρικές λειτουργίες της πόλης

Ειδικό διάταγμα χρήσεων - Παρ. Αγορών

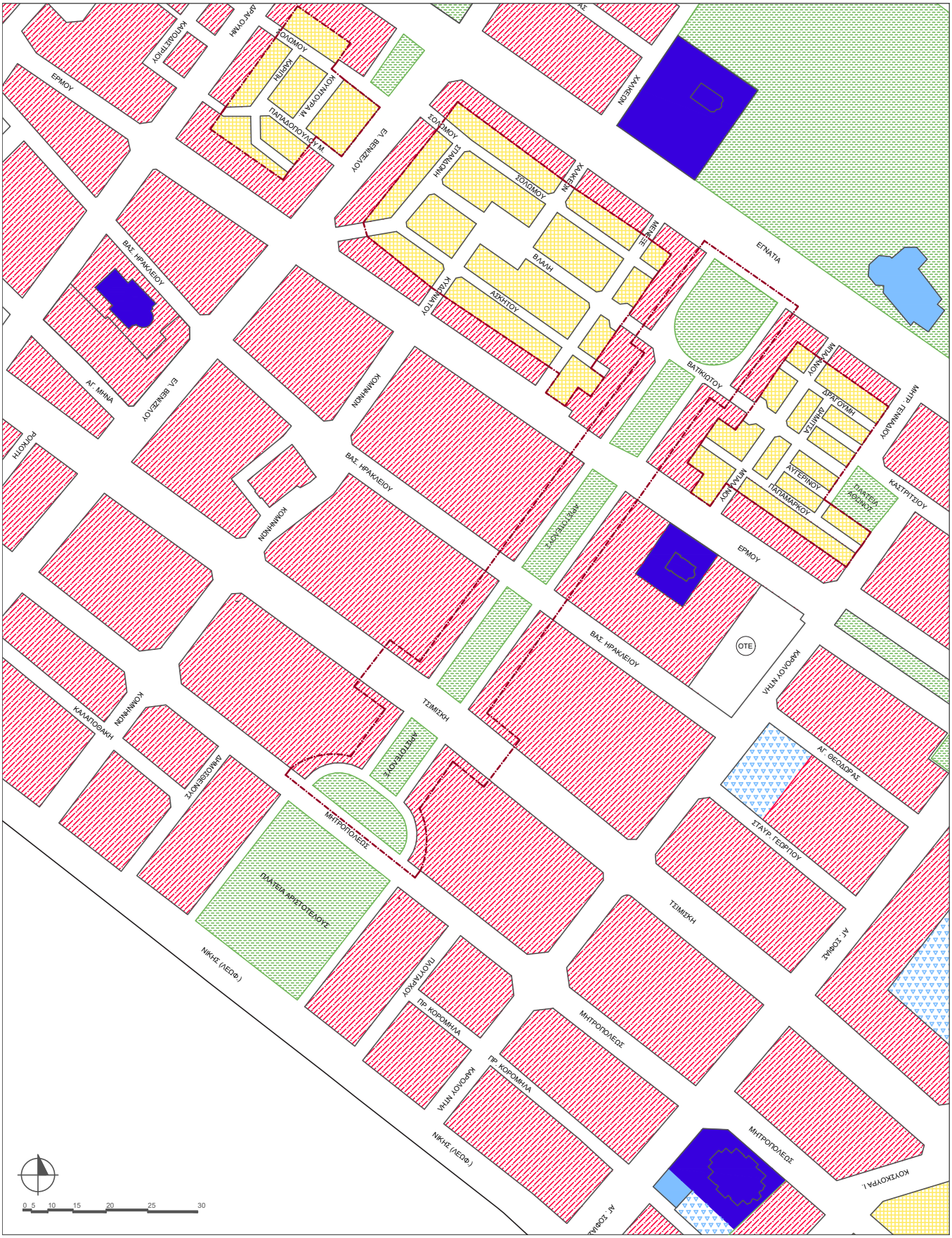
Θρησκευτικοί χώροι

Ελεύθεροι χώροι (υπό εξειδίκευση στο ρυμοτμικό σχέδιο)

Πολιτιστικές εγκαταστάσεις

3.2 Χάρτης Χρήσεων Γης

Προτεινόμενες χρήσεις Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου

Κεντρικές λειτουργίες της πόλης

Ελεύθεροι χώροι (υπό εξειδίκευση στο ρυμοτμικό σχέδιο)

Ειδικό διάταγμα χρήσεων - Παρ. Αγορών

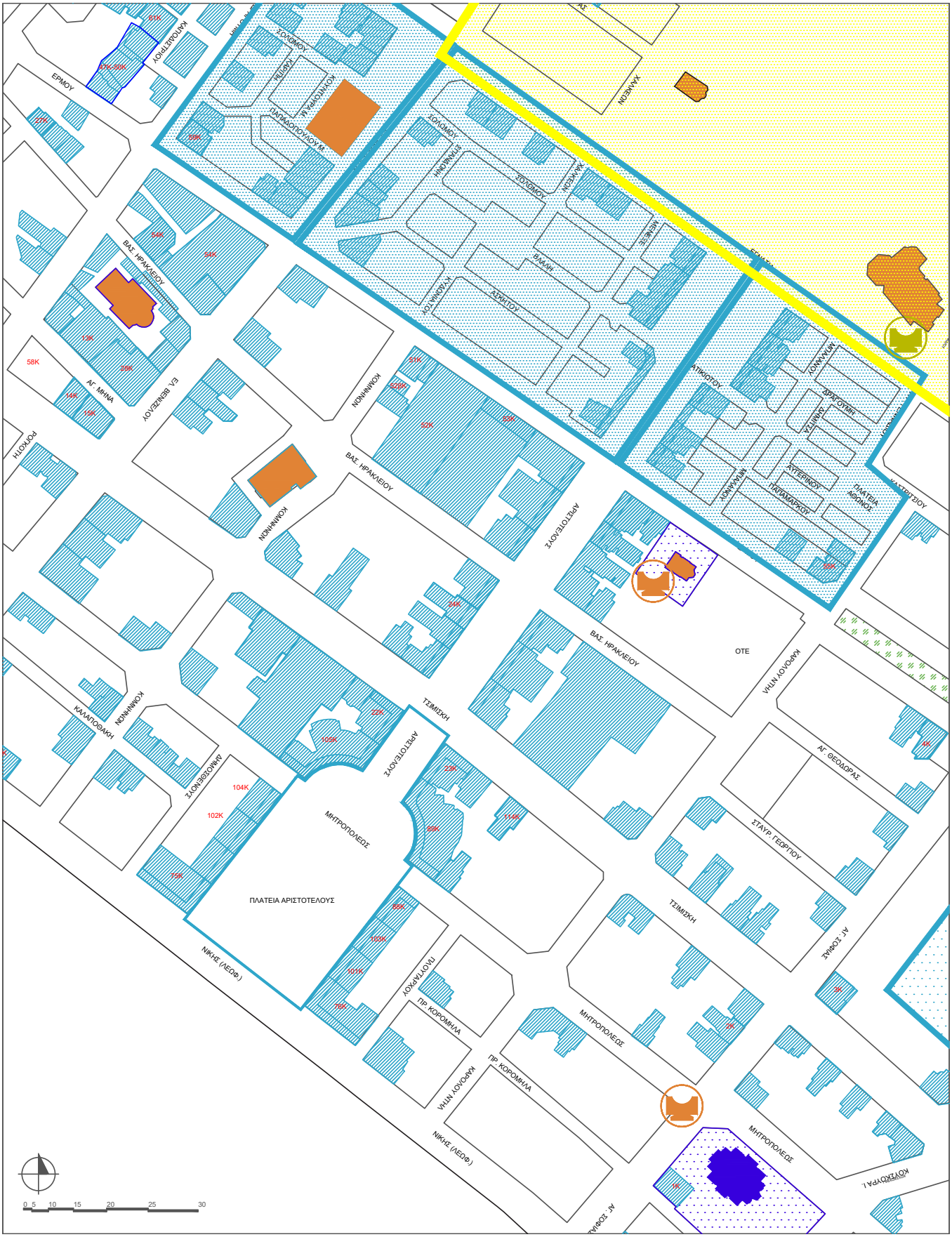
Πολιτιστικές εγκαταστάσεις

Θρησκευτικοί χώροι

Όρια περιοχής με ειδικές ρυθμίσεις χρήσεων

Ειδικό πλαίσιο κοινωνικών εξυπηρετήσεων

3.3 Χάρτης Μνημείων

Όρια προστασίας Μνημείων ή Αρχαιολογικών χώρων της Προϊστορικής & Κλασσικής περιόδου

Μνημείο ή Αρχαιολογικός χώρος της Βυζαντινής - Οθωμανικής περιόδου

Όρια προστασίας Νεότερων Μνημείων

Νεότερο Μνημείο

Θρησκευτικοί χώροι

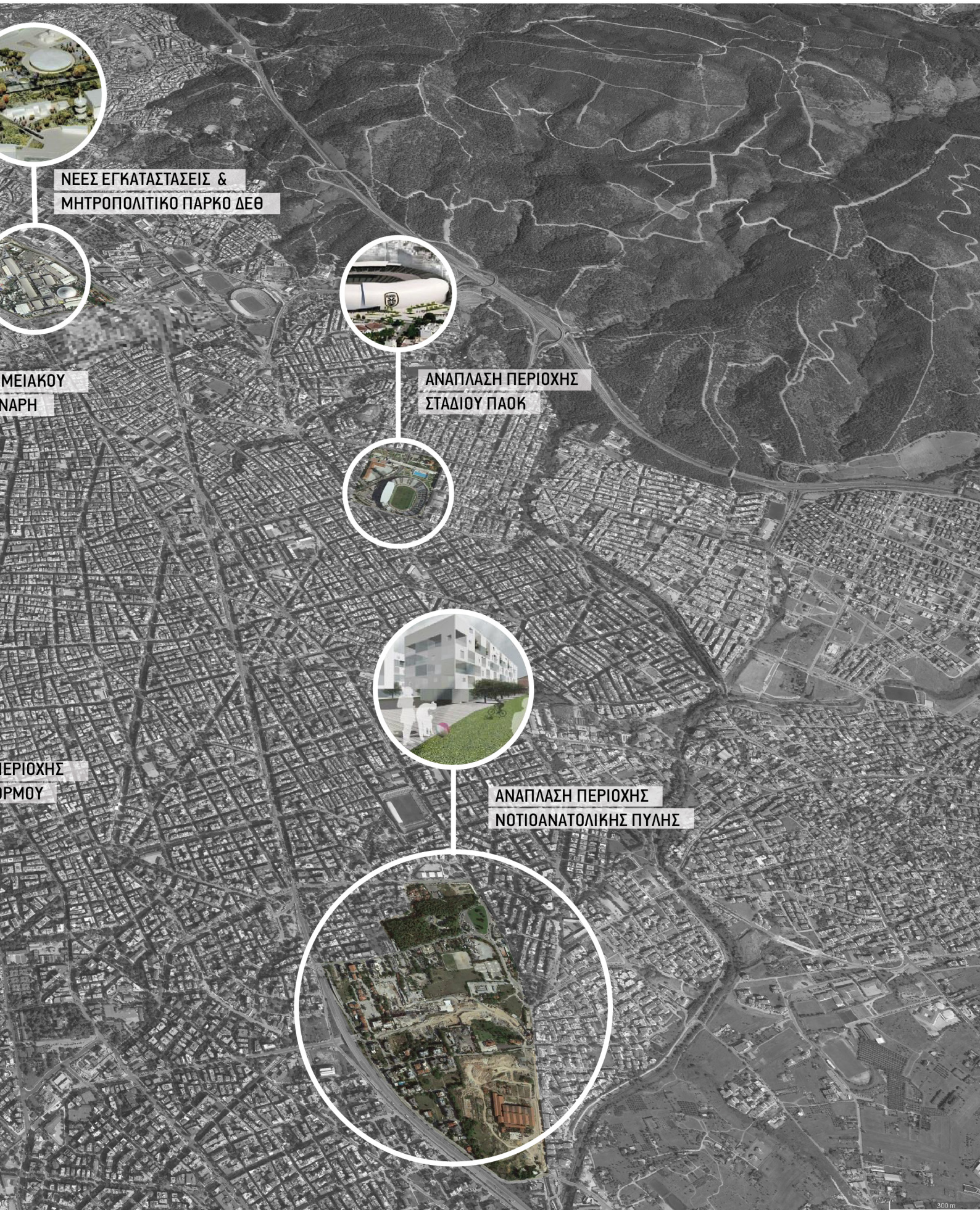
Θέση Μνημείου ή Αρχαιολογικού χώρου της Προϊστορικής & Κλασσικής περιόδου

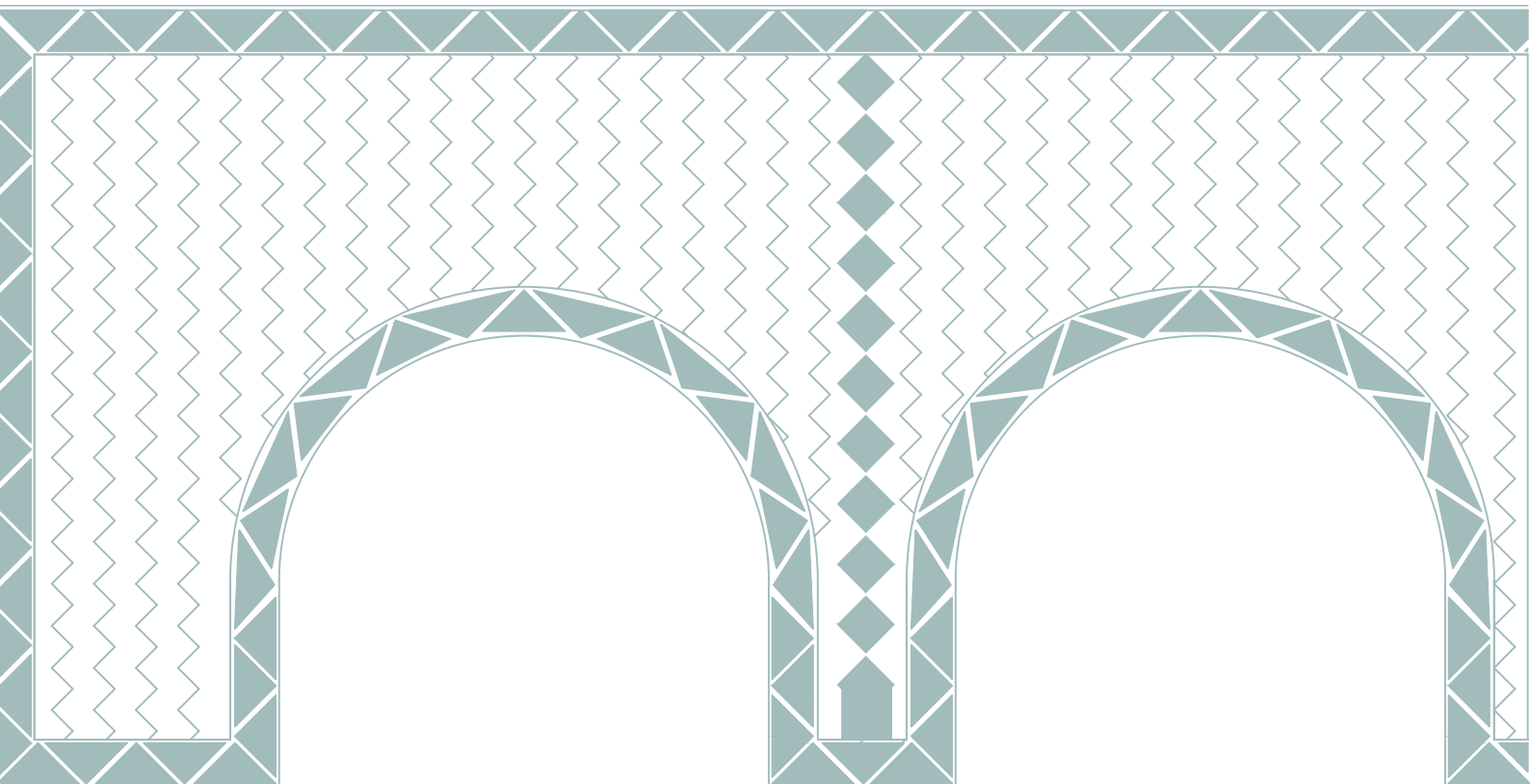
Θέση Μνημείου ή Αρχαιολογικού χώρου της Βυζαντινής - Οθωμανικής περιόδου

3.4 Χάρτης Προγραμματισμένων Εμβληματικών έργων

ΝΕΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ &
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΔΕΘ
ΜΕΙΑΚΟΥ
ΝΑΡΗ
ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ
ΣΤΑΔΙΟΥ ΠΑΟΚ
ΕΡΙΟΧΗΣ
ΡΜΟΥ
ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ
ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΠΥΛΗΣ
300 m

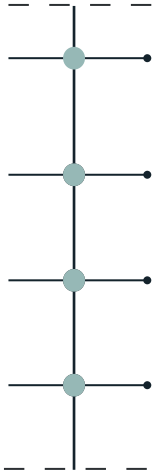

4

Στοιχεία Διαγωνισμού

4.1 Χρονοδιάγραμμα Διεξαγωγής Διαγωνισμού
4.2 Απαιτούμενες Εγκρίσεις
4.3 Απαιτούμενες Μελέτες
4.4 Προδιαγραφές Μελετών & Παραδοτέα
4.5 Στάδια Μελέτης και Χρονοδιάγραμμα

4.1 Χρονοδιάγραμμα Διεξαγωγής Διαγωνισμού

02 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2021	Ανακοίνωση Διαγωνισμού στον Ελληνικό Τύπο και στις ιστοσελίδες των αρμόδιων κλαδικών φορέων
01 ΜΑΡΤΙΟΥ 2021	Προθεσμία υποβολής ερωτημάτων
11 ΜΑΡΤΙΟΥ 2021	Απαντήσεις στα ερωτήματα
06 ΙΟΥΝΙΟΥ 2021	Λήξη προθεσμίας υποβολής συμμετοχών

4.2 Απαιτούμενες Εγκρίσεις

Λόγω της διενέργειας του παρόντος αρχιτεκτονικού διαγωνισμού προσχεδίων για την ανάθεση της μελέτης, δεν απαιτείται η μελέτη για την ανάπλαση του άξονα να υποβληθεί για έλεγχο από το Συμβούλιο Αρχιτεκτονικής, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. δ, του αρ. 7, του **Ν.4495/2017**. Αντιθέτως, η μελέτη θα υποβληθεί για έγκριση από τις αρμόδιες Υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, Υπουργείο Εσωτερικών – Τομέας Μακεδονίας Θράκης, σύμφωνα με τις διατάξεις του **Ν.3028/2002**.

Επισημαίνεται ότι οι επιτρεπόμενες κατασκευές στον κοινόχρηστο χώρο είναι αυτές που προβλέπονται από το αρ. 20, του **Ν.4067/2012** και αυτές που κατασκευάζονται χωρίς έκδοση οικοδομικής άδειας είναι αυτές της υπ' αριθ. 52716/2001 Υπουργικής Απόφασης. Για άλλες τυχόν προτεινόμενες λυόμενες ή προσωρινές κατασκευές ενδέχεται να απαιτηθεί η έκδοση οικοδομικής άδειας, σύμφωνα με τις διατάξεις του αρ. 21, του **Ν.4067/2012**, του **Ν.4495/2017** και της ισχύουσας νομοθεσίας κατά την εκπόνηση της μελέτης. Οι μελετητές στους οποίους θα ανατεθεί η εκπόνηση της μελέτης θα κληθούν να μεριμνήσουν για την έκδοση των απαιτούμενων μελετών.

4.3 Απαιτούμενες Μελετες

Για την ολοκλήρωση της μελέτης απαιτούνται οι παρακάτω κατηγορίες μελετών, όπως προβλέπονται από το εδάφιο 15, της παρ. 3, του αρ. 2, του **Ν.4412/2016**:

- Ειδική Αρχιτεκτονική Μελέτη (κατηγορία 7)
- Στατική Μελέτη (κατηγορία 8)
- Μηχανολογική, ηλεκτρολογική και ηλεκτρονική μελέτη (κατηγορία 9)
- Μελέτη ειδικού φωτισμού αστικού χώρου και όψεων μνημείων
- Μελέτη φυτοτεχνικής διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου και έργων πρασίνου (κατηγορία 25)
- Κυκλοφοριακή μελέτη (κατηγορία 10)

4.4 Προδιαγραφές Μελετών και Παραδοτέα

Οι προδιαγραφές και τα παραδοτέα ανά στάδιο μελέτης προβλέπονται από την Απόφαση Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών με αριθ. ΔΝΣβ/1732/ΦΝ466 (**ΦΕΚ 1047Β'/29-3-2019**).

Υπενθυμίζεται ότι για τη διαμόρφωση των υπαίθριων χώρων ισχύουν οι προδιαγραφές της Υπουργικής Απόφασης 52907/31-12-2009 (**ΦΕΚ 2621Β'/31-12-2009**) "Ειδικές ρυθμίσεις για την εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρία σε κοινόχρηστους χώρους των οικισμών που προορίζονται για την κυκλοφορία πεζών"

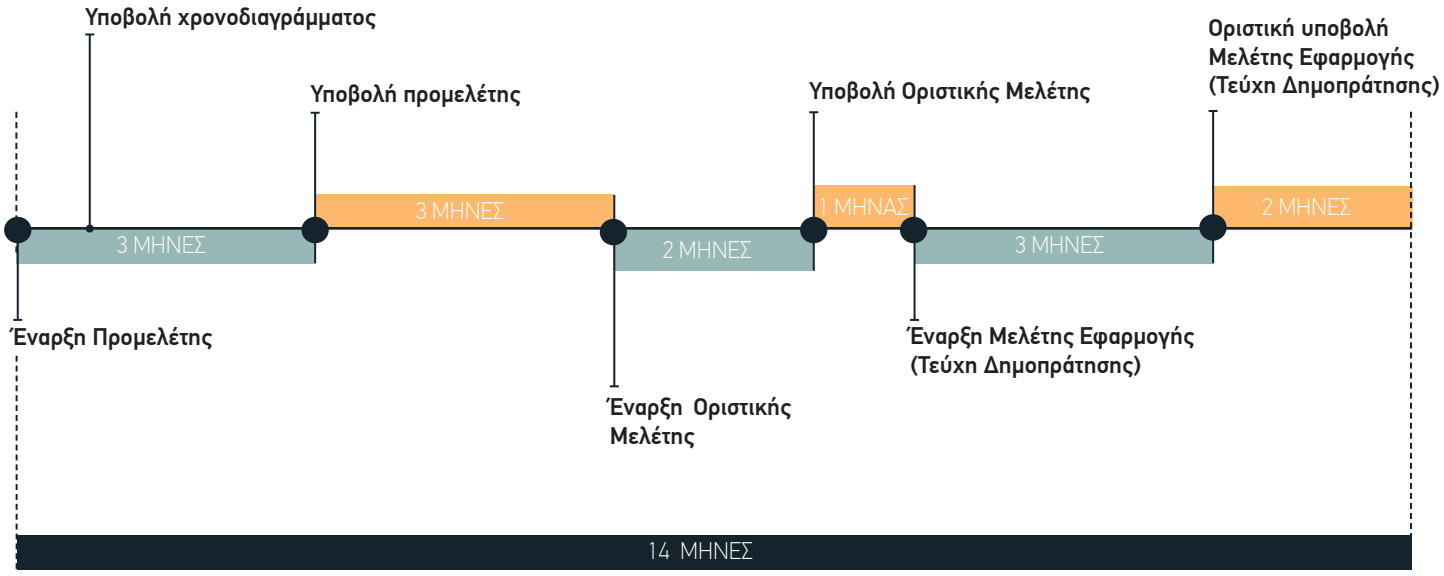
4.5 Στάδια Μελέτη και Χρονοδιάγραμμα

Οι μελετητές στους οποίους θα ανατεθεί η εκπόνηση της μελέτης στη συνέχεια του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού, σύμφωνα με τις διατάξεις των αρ. 111 και 32 του **Ν.4412/2016**, θα κληθούν να εκπονήσουν τη μελέτη σε τρία στάδια:

- Στάδιο 1ο: Προμελέτη
- Στάδιο 2ο: Οριστική Μελέτη
- Στάδιο 3ο: Μελέτη Εφαρμογής

Η συνολική προθεσμία για την περαίωση του αντικειμένου της σύμβασης ορίζεται **σε 14 μήνες από την υπογραφή του ιδιωτικού συμφωνητικού,** στον οποίο περιλαμβάνεται και ο χρόνος για τις εγκρίσεις των ενδιάμεσων σταδίων και την οριστική παραλαβή της μελέτης, καθώς και εκτιμώμενος χρόνος 3 μηνών για την έγκριση από τις αρμόδιες Υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού (πριν την έγκριση του σταδίου της προμελέτης).

Ο καθαρός χρόνος για την εκπόνηση του μελετητικού αντικειμένου, ορίζεται σε 8 μήνες. Οι ανάδοχοι μελετητές θα κληθούν να υποβάλλουν χρονοδιάγραμμα εκπόνησης της μελέτης **εντός 15 ημερών από την υπογραφή του ιδιωτικού συμφωνητικού.**

Βιβλιογραφία

Β. Δημητριάδης, *"Τοπογραφία της Θεσσαλονίκης κατά την Τουρκοκρατία 1430-1912"*, Θεσσαλονίκη 1985.

Α. Καραδήμου-Γερόλυμπου, *"Η ανοικοδόμηση της Θεσσαλονίκης μετά την πυρκαγιά του 1917"*, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 1995.

Β. Κολώνας, "Θεσσαλονίκη 1912 -2012. Η Αρχιτεκτονική μιας εκατονταετίας",
Β' Έκδοση, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2016.

Α. Παπαγιαννόπουλος, *"Ιστορία της Θεσσαλονίκης"*, Εκδόσεις Ρέκος,
Θεσσαλονίκη 1985.

"ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ. Ανασχεδιασμός του Μνημειακού Άξονα της Θεσσαλονίκης", Διεθνής Αρχιτεκτονικός Διαγωνισμός, Οργανισμός Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, Θεσσαλονίκη 1997.

"Μετασχηματισμοί του Αστικού Περιβάλλοντος", Εκδοτικός Οίκος Λιβάνη, Θεσσαλονίκη 2001.

"Μετασχηματίζοντας την Πόλη", Οργανισμός Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, Θεσσαλονίκη 1997.

ELECTRA PALACE HOTEL

Παράρτημα

#ΆξοναςΑριστοτέλους - Ερωτηματολόγιο

Συμπληρωματική παρουσίαση αποτελεσμάτων

Αναλυτική παράθεση αποτελεσμάτων των ενοτήτων που παρουσιάστηκαν συνοπτικά στο **υποκεφάλαιο 1.6 #ΆξοναςΑριστοτέλους: Ερωτηματολόγιο.**

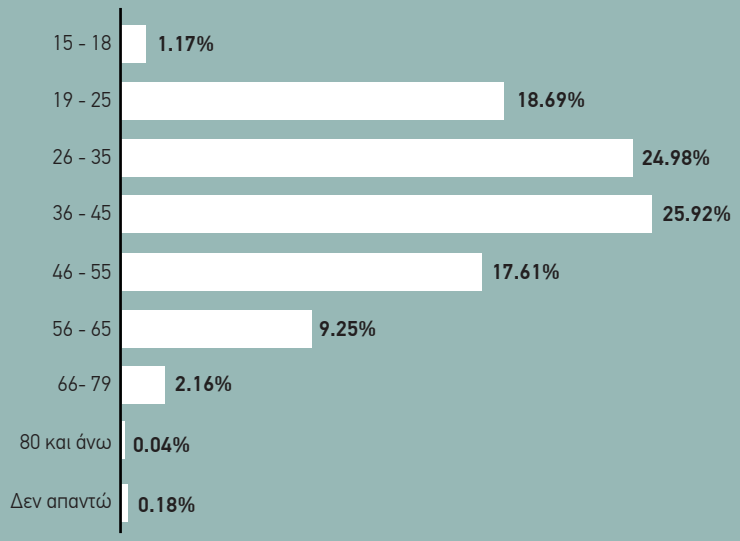
► Βασικά χαρακτηριστικά συμμετεχόντων

Ο συνολικός αριθμός των συμμετεχόντων ήταν 2226 με τα εξής χαρακτηριστικά:

Φύλο

51%	Γυναίκες
48%	Άνδρες
4%	Άλλο
1%	Δ.Α.

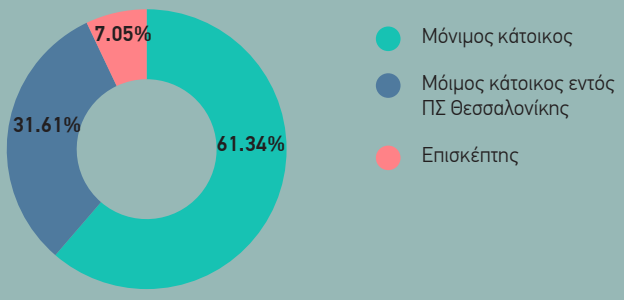
Ηλικία

Απασχόληση

68%	Εργαζόμενοι
16%	Φοιτητές | Φοιτήτριες
6%	Συνταξιούχοι
4%	Άνεργοι
1%	Οικιακά
1%	Μαθητές | Μαθήτριες

Τόπος διαμονής

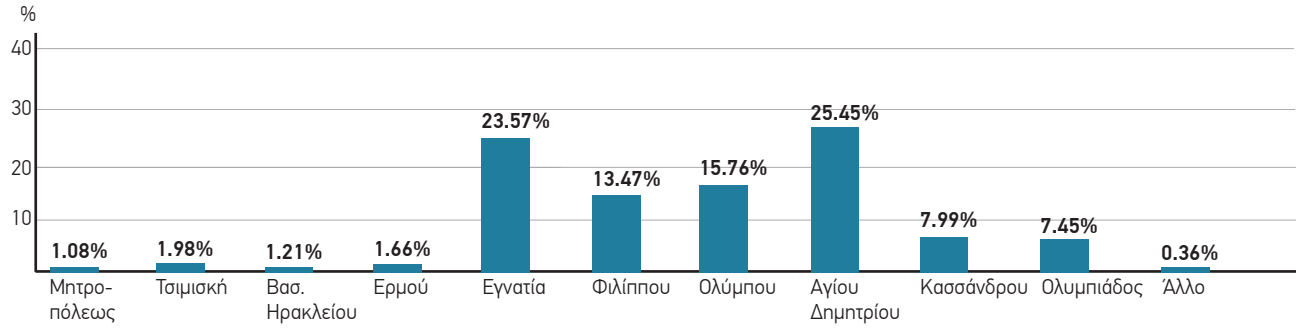
► Γεωγραφική κατανομή συμμετοχών

98%	Ελλάδα	94%	Μητροπολιτική Περιοχή Θεσσαλονίκης
		1%	Ν. Αττικής
		3%	υπόλοιπη Ελλάδα
2%	Εξωτερικό		

Ενότητα 1: Καθημερινότητα

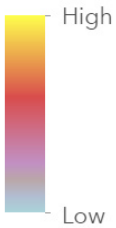
Μέσα από τη βιωματική σας εμπειρία στην πόλη, μέχρι που θεωρείτε ότι εκτείνεται ο μνημειακός άξονας της Αριστοτέλους;

Μήκος του άξονα Αριστοτέλους με σημείο αναφοράς τη Λεωφόρο Νίκης έως τις παρακάτω οδούς:

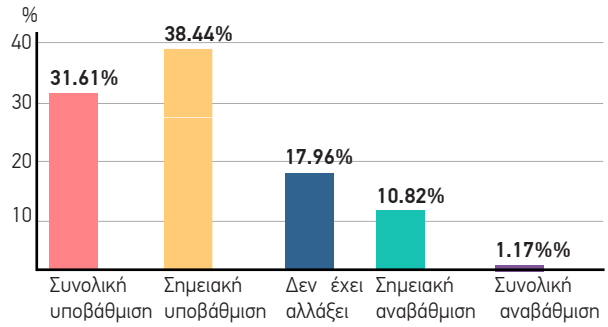
Ποιο σημείο της περιοχής Αριστοτέλους επιλέγετε συνήθως ως σημείο συνάντησης;

Heatmap που απεικονίζει την ένταση/βαθμό συγκέντρωσης των σημείων συνάντησης που καταχώρησαν οι συμμετέχοντες στον χάρτη της περιοχής.

Θεωρείτε ότι με το πέρασμα των χρόνων ο άξονας της Αριστοτέλους έχει αλλάξει;

Σημείωση:

Τα αποτελέσματα των παρακάτω ενοτήτων παρουσιάζονται ολοκληρωμένα στο **υποκεφάλαιο 1.6 #ΆξοναςΑριστοτέλους: Ερωτηματολόγιο.**

- Ενότητα 2: Υποδομές
- Ενότητα 3: Η θεσσαλονίκη μια πολυπολιτισμική σύγχρονη πόλη